

## ELOFIZETÉS.

## HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre ... 36 kor.  
Fél évre ... 18 kor.  
Egy negyed évre ... 9 kor.  
Egy hóra ... 3 kor.

Nyiltekeri közlemények  
megállapodás szerint.

## ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

## SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült  
vasutak palotájában.  
TELEFON-SZÁM: 97.

## KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-  
Társaság.  
József főherceg-ut 22 sz.  
TELEFON-SZÁM: 101.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:  
Stauber József.

Kedd, október 30.

A vármegye  
új tisztviselői.

Aradvármegyének piros betűs ünnepe napja volt a mai nap. Ha nem volna most lenn az olasz ég alatt hadseregünk legnagyobb offenzívája: ennek a ritka napnak örömet hirdetnék ma az aradi házakra kitűzött lobogók. Tisztújítás volt a megyeházán: vicispánt választottak. A megyeháza nagytermének faláról magyar mentés, kardos alispánok néztek le a zsbongó teremre: nemes arcuk szinte éledni látszott, midőn more patrio lelkesült üdvözlés köszöntötte a méltó utódot: az új alispánt. Színes és szép volt e kép, mely erőteljesen mutatta meg azt a megyei életet, mely még ma is az ősi magyar tradíciók talajába bocsátja gyökereit, de éppen azért a magyarságnak mindmáig megdönt-hetetlen erős vára.

Ennek az erős várnak a védői azok az ifju erők, akiket az új vicispán társaiul választott meg Aradvármegye közönsége. A jövő tette kész harcosai ők, a ránk köszöntő idők munkásai, akiket méltó bizalom köszönt diszes helyeiken. Vezérszerep várakozik reájuk: egy nagy magyar megyének jobb jövőt sóvárgó népét ők vezetik át az új időkbe, amely boldogulást ígér. Legyen az ő vezérelvük is az a régi mondás: — aki a jövőbe akar nézni, tekintsen előbb a múltak tükrébe! Aradvármegye ujjonnan megválasztott tisztikara a reájuk váró nagy munkában sohase feledjék el, hogy elmúlt és lelépett tisztviselőtársaik élete, példája és munkássága reájuk nézve kötelező. Az ő utjuk: az egyenes út. A becsület, az őszinteség útja. Ezen az uton védi őket a nemzetnek ereje, melynek kifejezést csak a napokban adott Tisza István gróf a magyar parlamentben.

A tisztviselőnek egyetlen ideálja van csak: A nép! Ezért, — ennek a javáért él és dolgozik. Ebben a munkában nem szabad mellétekinteteknek megháborítania, erősnek és gerincesnek kell lennie — felfelé és lefelé egyaránt. A nemzeti munkapárt vezére okos és világos beszédében most mondotta meg, hogy a tisztviselőt politikai pártállásáért nem üldözheti senki. A meggyőződés szabad nyilvánítása az a szent jog, amelyet elko-bozni sem egyeseknek, sem kormányoknak nem szabad, mert ellenkező esetben megdől az az igazság, amelynek levegőjéből táplálkoznak a fejlődésképes erős nemzetek.

Ez a tudat — sérthetlenségüknek a tudata — sokszorozza meg a ma megválasztott tisztviselők erejét. Ezt megkönnyíti az a múlt, mely tükröként áll ma előttünk: Aradvármegyében nem üldöztek soha tisztviselőt a politikai meggyőződéséért. Aradme-

gye főispánjai a politikai türelemnek mindenkor példaképei voltak. hisszük, hogy ez most sem változott meg s reméljük, így lesz a jövőben is. Az új alispán és fiatal törzskara bátran vállalhatja egy nagy megyének ad-

minisztrációjával politikai gondjait is: pártkülönbség nélkül támogatni fogja őket Aradvármegye közönsége, mely ebben a hitben előlegezi nekik a tisztelet és megbecsülés leg-  
őszintébb üdvözlését.

## Mandátumvásár Makón.

A függetlenségi párt reverzalisa. — Laehne izgat a hadikölcsön ellen.  
Saját tudósítónk telefonjelentése.

Justh Gyula halála után megüresedett mandátum betöltése érdekében nagy mozgalom indult meg. A választók néhány nappal Justh Gyula temetése után felajánlották a jelöltséget Dózsa Samu tiszti főügyésznek, aki azonban nem vállalkozott. Ekkor azután Justh János főispánt kérték fel, aki a megtiszteltetést elhárította magáról. Károlyi Mihály gróf levelet írt a makói függetlenségi párthoz, amelyben Eckhart Vilmost, Ugron belügyminiszter unokaöccsét, ajánlotta. Eckhart a munkapárt tagja volt és néhány nap előtt lépett be a Károlyi pártba. Eckhart nem tetszett a központnak s ellene a fővárosban agitációt kezdtek. A múlt pénteken történt a döntés bizalmas pártkonferencián és pedig Eckhart elejtésével.

Makón elhatározták, hogy Pete Márton dr. hírlapíró a Károlyi párt titkárát és publicistát léptetik fel. A Károlyi párt megbízásából szombaton Makóra érkeztek Laehne Hugó és Balla Aladár képviselők. A jelölés vasárnap történt. Ezt megelőzőleg szombat este a kiküldött képviselők tárgyaltak Eckharttal és tudomására adták, hogy a központ Pete Márton dr. mellett foglalt állást. Ha azonban Eckhart ragaszkodik a jelöltséghez, akkor a párt utasítani fogja Justh Jánost, a jelöltség vállalására. A kiküldöttek kérték Eckhartot, ne idézzen elő bonyodalma kat és biztosították, hogy egy esetleg máshol megüresedő kerületben hivatalosan jelölni fogják. Eckhart azonban ragaszkodott a jelöltséghez. Laehne és Balla nem tágitottak álláspontjuktól, végül is egyezségi ajánlatot tettek Eckhartnak. Abban egyeztek meg, hogy Pete az általános választásokig képviselő marad, azután átengedi a teret Eckhartnak.

Ha az általános választásokat elrendelik, mielőtt Eckhart betölti a 30. évet, a központi párt azt támogatja, akit Eckhart ajánl és akitől Eckhartnak joga lesz reverzalist kérni arra nézve, hogy a mandátumról lemond Eckhart javára. (Az általános választójogról alkotott törvény értelmében ugyanis képviselővé csak 30 éves korától választható valaki. — Minthogy Eckhart Vilmos jelenleg csak 25 éves, attól tart, hogy ha a makói mandátumot kiengedi kezei közül, a legközelebbi általános választásokon nem jelöltheti magát. Mig, ha most képviselővé választják, akkor az új törvény értelmében is, a választhatási korhatár előtt is, reflektálhat mandátumra.) Minthogy ezt írásban biztosították, Eckhart a jelöltségtől visszalépett.

Vasárnap a függetlenségi párt Pete Márton dr-t jelölte, bár egyesek nem voltak megelégedve és a gyűlés után Nagy Károly református lelkész kérték fel, aki a jelöltséget elfogadta.

A jelölő gyűlésen Laehne Hugó beszédet mondott, amelyben leszögezte azt a tényt, hogy a háborút a munkapárt csinálta. A magyar embernek, — mondotta — elvitték át, lovát, kocsiját, buzáját, pénzt pedig hadikölcsönrel vették el.

A város közönsége körében Laehne kijelentéseit nagy megütközéssel tárgyalták és a párt komolyabb tagjai kijelentették, hogy nem azonosítják magukat ezzel a hanggal. Főként az keltett megütközést, hogy a kormányt támogató pártok egyik tagja a hadikölcsön ellen izgat.

## Tisza István vétója.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A képviselőház mai ülése formálisnak ígérkezett, de a napirend előtt Tisza István gróf felszólalt és kritika tárgyává tette a kormányt támogató pártoknak szombaton tartott értekezletét.

Einök bejelenti, hogy Tisza István gróf napirend előtti felszólalásra kért és kapott engedélyt.

Tisza István gróf: Tisztelet Ház: Utolsó ülésünkön még nem volt tudomásom a kormányt támogató pártok közös értekezletén történtekről. A hírlapok szerint azonban ott a parlamenti kormányzat alapelveiről oly nyilatkozatok hangzottak el, amelyeket nem hagyhatunk szó nélkül. Olyféle kijelentés történt, hogy miután a mostani kormánynak nincs a Házban többsége, közönbös ránézve a Ház minden olyan állásfoglalása, amely nem a költségvetésre vagy a választójogra vonatkozik. Ez ellen tiszteletteljesen vétót emelek. Nem, mintha a multkor határozatból bármily konzekvenciát akarnék levonni, mert az a tény, hogy a belügyminiszter választáson nem vettem tudomásul, nem elegendő ok a kormány lemondására. Nem is volt az a szándék, hogy ezzel azt szolgáljuk, helyeseljük, hogy a kormány ezt a konzekvenciát nem vonta le. De általában az a meggyőződése, hogy a parlament szavazatának jelentősége nem függ attól, hogy támaszkodik-e többségre vagy se. A kisebbségi kormány nálunk szokatlan. Az első eset, hogy magát parlamentinek nevező kormány kisebbségben legyen. Más nagyobb parlamenti multu államokban azonban gyakran megtörténik, hogy a kisebbségben levő kormány azt tartotta az ország érdekében valónak, ha a hatalmat megtartja. Ahol az ellenzékben van kötelességtudás, ott csak akkor veti fel a bizalmi kérdést, amikor azt az ország érdeke megköveteli. A háboru alatt kerülni akarjuk a hatalmi kérdés felvetését, de ez nem jelenti azt, ha a parlament esetleg bizalmatlanságot szavaz a kormánynak, akkor a kormány előtt ne állna az a kötelesség, hogy lemond, vagy a nemzetre appellál. (Helyeslés a baloldalon.) Örülök, hogy a képviselő urak igazat adnak nekem, de a legutóbbi értekezletükön ennek ellenkezőjét állították. Azért kötelességemnek tartom ezt a helyes parlamentaris teóriát leszögezni.

Wekerle Sándor miniszterelnök tökéletesen osztja Tisza fellegását abban, hogy egy kisebbségi kormány előtt két alternatíva van: vagy tud kormányozni, vagy a nemzetre appellál. A kormány ezzel az alaptétellel nem jut ellenkezésbe, mert a választójogot tekintve oly alapkérdésnek, hogy az abban hozandó döntés tekintetében vagy megújítja a többség előtt, vagy a nemzetre appellál. Ugron belügyminiszter lemondását nem tartja elfogadhatónak, mert ez kisebb incidens alkalmából történt. Újból kijelenti, hogy a kormány a választójogot tárgyalatni akarja. Ez lesz az első nagy kérdés, ahol döntő lesz a többség magatartása. A kormány a parlamentaris elvet a legszigorúbban tekintetbe veszi.

Tisza István gróf megjegyzi, hogy felszólalása gyakorlati hordereje arra irányul, ha a kormánynak a többség felfogása szerint való esetleges visszaélései arra bírják a többséget, hogy egy rosszallási indítvánnyal álljon elő, akkor a kormánynak le kellene vonni a konzekvenciát.

Ezután harmadszori felolvasásban elfogadták a közszolgálati tisztviselők háborus segélyéről szóló törvényjavaslatot.

Az elnök bejelenti, hogy a miniszterelnök-

től nyert értesülés szerint az a munkaanyag, amely a képviselőház további munkaprogramját kitöltene, még nincsen teljesen összeállítva és a miniszterelnök nem mondhatja meg, hogy

mikor nyújthatja be az erre vonatkozó törvényjavaslatokat. Ezért felhatalmazása van, hogy a Házat egy később meghatározandó időben összehívja. Ezzel az ülést berekesztette.

# SCHILL JÓZSEF

## ARADVÁRMEGYE ALISPÁNJA.

(A vármegyei restauráció, — Bucsú Dálnoki-Nagy Lajostól)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Aradvármegye törvényhatósági bizottsága Purgly László főispán elnöklésével ma tartotta évnegyedes közgyűlését, amely a szokottnál nagyobb fokú érdeklődés mellett folyt le. Az alispáni jelentés és a számonkérő szék jelentésének tudomásul vétele után elfogadták a vármegye 1918. évi háziartási költségvetését, amely a tisztviselők magasabb járandósága következtében nagyobb az előző évinél.

### Dálnoki-Nagy Lajos dr. lemondása.

Darányi János tb. főjegyző benutatta ezután Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán levelét, amelyben betegségére való hivatkozással lemond állásáról és nyugdíjaztatását kéri.

Purgly László főispán mély sajnálattal tapasztalja, hogy a háboru súlya és idegölő munkája nem kímélte a köztisztviselőben és szeretetben álló alispánt sem. Erdeműs, eredményes munkálkodás után kéri az alispán, hogy vegyék tudomásul lemondását és rendeljék el nyugdíjazását.

A törvényhatóság egyhangulag elfogadta az állandó-választmány javaslatát, a mely szerint Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán lemondását tudomásul veszi, halás elismerését és köszönetét a jegyzőkönyvben megörökíti, arcképét a kis tanácsterem részére megfesteti és a távozó alispán részére összesen évi 13.600 korona nyugdíjat szavaz meg.

Károlyi Gyula gróf szólalt fel ezután. Lehetetlen megilletődést nem érezni, — mondotta — amikor azt halljuk, hogy Dálnoki Nagy Lajos dr. lemond állásáról. Dálnoki Nagy Lajos dr. két és fél évtizede szolgált Arad vármegyét s ennek az időnek nagyrészt felelősségteljes vezető állásban töltötte el. Hivatali működése alatt a vármegye egész közönségének szeretetét és nagybecsülését vívta ki. Páratlan igazságosság és ember szeretet jellemezte működését, kerülte az ellentétek kiélezését és mindenkor a megértést kereste. Hosszu működésén, mint vezérionál végigvonul igaz, lángoló magyarsága és törhetetlen hazaszeretete. Minden időben törhetetlenül megőrizte a párthűséget. S bár vannak sokan, akik politikai pártállással nem értettek egyet, de azért pártkülönbség nélkül el kell ismerni, hogy a megyei életbe sonasem vitte be a pártpolitikát. (Éljenzés. Felkiáltások: Ugy van!) Az országban sok helyen megzavarta a megyei életet a pártpolitika és hogy ez a zavaró momentum nálunk nem következett be, az Dálnoki Nagy Lajos dr. érdeme. Itt nálunk s ezt mindenkinek el kell ismernie, Dálnoki Nagy Lajos dr. alispáni működése miatt nem zavarta meg a békét a pártpolitika. Ismerjük a távozó alispán egyéniségét, művészi lelkületét és humánus gondolkodását. Tudjuk, hogy a közélet rovására alkat nem is-

mert és ha kellett, kemény harciosa volt a megyei és országos közérdeknek. Azt a reményét fejezi ki, hogy ezentul is tevékeny részt fog venni a megye közéletében és ékes szolását, amely gyújtó és világító hatásu, ezentul is hallatni fogja. Valamennyien az őszinte tisztelet és szeretet érzésével, mély hálával és rokonszenvvel bucsuzunk Dálnoki Nagy Lajos dr.-tól. (Hosszan tartó éljenzés és taps.)

Purgly László főispán. Károlyi Gyula gróf megeg szavaihoz az ő őszinte érzéseit kifejezve kimondta a határozatot a nyugdíjazásról.

### Az alispán-választás.

Purgly László főispán: Dálnoki Nagy Lajos dr. nyugalomba vonulásával megüresedvén az alispáni állás, eirndelem az állás betöltését. A jelölés megejtésére kiküldöm a jelölő-választmányt. A magam részéről Csernovics Diodor dr., Vásárhelyi József és Heinrich Sándor bizottsági tagokat küldöm ki.

A közgyűlés Károlyi Gyula gróftól, Czédly Károly drt és Pop C. István drt küldte ki. A főispán felfüggesztette a tanácskozást és a választmány tagjaival visszavonult. Rövid tanácskozás után a főispán újból megnyitotta a közgyűlést és bejelentette, hogy az alispáni állásra egyetlen pályázó akad: Schill József vármegyei főjegyző. A törvényhatóság tagjai Schill József nevének említésekor éljenezni és tapsolni kezdtek. Percekig harsogott az éljen és zúgott a taps. Amikor nagynehezen csend lett, a főispán kihirdette az eredményt, a mely szerint Aradmegye alispánjává egyhangulag Schill Józsefet választották meg. Az-éljenzés és taps megismétlődött és a tetszés zaját tulharsogta a harsány kiáltás.

— Lássuk!

Bánhidy Antal báró vezetésével küldött ség ment az új alispánért; a küldöttség tagjai voltak: Vásárhelyi Dezső, Csepregi Imre dr. és Mairovitz Adolf dr. Néhány perc mulva megjelent a teremben Schill József megválasztott alispán. A törvényhatóság tagjai felállottak, éljeneztek és tapsoltak.

Végre szóhoz jutott Purgly László főispán:

— Nagyságos alispán ur! Örömmel hozom tudomására, hogy a törvényhatósági bizottság egyhangulag megválasztotta Aradvármegye alispánjává. (Éljenzés.) Felkérem, hogy a hivatali esküt tegye le.

Keresztes Gyula dr. tiszti főügyész felolvasta az eskü szövegét, amelyet az új alispán harsány hangon mondott el.

A megismétlődő éljenzés lecsillapultával Purgly László főispán a következő szavakat intézte az új alispánhoz:

— Nagyságos alispán ur! Amikor nagyságod e diszes állást elfoglalja, jól tudom, hogy a szívből fakadó lelkes ováció nemcsak az új alispánnak szól, hanem méltó visszhangja annak az elismerésnek, amelyet Nagyságod hosszú éveken át kifejtett nagy és eredményes közéleti munkásságával kiérdemelt. Jól tudom, hogy Nagyságod a kötelességtudás embere. S amilyen jól ismerem az aispáni állás fontosságát, éppen olyan jól ismerem Nagyságod kvalitásait is. Megvagyok róla győződve, hogy jó kezébe tesszük a vármegye gyeplőit. A törvényhatósági bizottság rátermett, egész embert helyez a közigazgatás élére. Amikor az aispáni állás szimbólumait: a vármegye pecsétjét és a titkos levéltár kulcsát átadom, sikert és egészséget kívánok Nagyságodnak. Az isten tartsa meg Nagyságodat a vármegye javára és a vármegye felvirágoztatására való munkájában. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

### Schill József programja.

A főispán gratulált az új alispánnak, aki meghatóttan fogadta az üdvözlést; majd a következő beszédet mondta:

— Méltóságos Főispán ur! Tekintetes törvényhatósági Bizottság! Midőn a hivatali eskü letétele után Aradvármegye alispáni székét elfoglalom, mindenekelőtt mély köszönetemet, legbensőbb hálámat fejezem ki önméltóságának a főispán urnak és a tekintetes törvényhatósági bizottságnak alispánná történt megválasztásomért és ebben a tényben személyem és eddigi működésem iránt megnyilvánított, a jövőre nézve pedig előlegezett kitüntető bizalomért. Komoly tudatában vagyok annak, hogy súlyos időkben nehéz feladatok teljesítésére vállalkoztam. Érzem azt is, hogy szerény képességeim és fogyatékos erőm a reám váró gondokkal arányban alig állnak, de viszont át vagyok hatva a kötelességteljesítés felemelő, a gyenge erőket is megező tudatától és attól a szilárd elhatározástól, hogy feladatalként a törvényhatósági bizottság támogatásával és a tisztikar közreműködésével becsületesen megféleljek. Még szokáshoz híven hivatalba lépésem alkalmával általánosságban vázolni kívánom azokat az irányelveket, melyeket közreműködésomban szem előtt fogok tartani.

### (Kötelességek és feladatok.)

Első sorban kötelességemnek ismerem, hogy mindazon törvényes szolgáltatások, amelyek a lakosságtól a háború sikeres befejezése érdekében igényeltetnek, pontosan teljesíttessenek. Amennyire gondom lesz rá, hogy a közönség érdeke a lehetőségig kíméltesse, hogy az igénybevétel arányos és igazságos legyen, annyira a törvény szigorát fogom alkalmazni azokkal szemben, akik hazafias kötelességeik teljesítése előtt netalán kitérni igyekeznek.

A szabad kereskedelem és forgalom háború idejéből többé-kevésbé korlátozva lévén, a közönség ellátása nagyrészt ujonnan alakított országos és helyi szervek, továbbá a hatóság kezébe van letéve. Igyekezni fogok, hogy a vármegye közönségét megillető közszükségleti cikkeket az arra hivatott tényezőknél kielégítő mennyiségben biztosítsam és azokat egyenlő mérték szerint igazságosan elosztam. Ugyelni fogok főleg arra, hogy a különböző korlátozó intézkedéseket és az anyaghányt egyesek önző célokra ki ne használják és nélkülözhető embertársaikat ki ne uzsorázzák. Különös figyelmet kívánok fordítani a közbiztonsági állapotokra, melyeket a háború szintén kedvezőtlenül befolyásol s melyeknek megszilárdítását elsőrendű feladatommak tartom.

A rokkant hősök, hadi özvegyek és árvák segélyezési ügyét, melyet megboldogult főispánunk annyi szeretettel alapozott meg s a vármegye közönsége oly lelkesen karolt fel, melegen érző szívvel kívánom szolgálni. A gyűjtés felőlesztéssel a segélyezés rendszeres keresztülvitele iránt előterjesztésemet meg fogom tenni.

### (Az önzés kiirtása.)

Ha a háború mihamarább remélt győzelmes befejezése után a békés munkássághoz való átmenet ideje elkövetkezik, rajta leszek, hogy a közigazgatás a rendes kerékvágásban mielőbb visszatereltesse. A háború az évszázados emberi szabadságok, köz és magánjogok helyére a haretér mögötti országban is nem egy vonatkozásban az erőt és hatalmat tette meg. Ha mindjárt törvényes formák között is, időleges jogszabálynak. Az erkölcsök várt tisztulása helyett nem egy téren az embertelenségig menő önzés üli orgiáit és tisztességtelen üzleti szellem harapódzott el.

Ebből az állapotból sürgősen ki kell gázolnunk, nehogy a békés munkát is megferőzze. Ha pedig azt észlelném, amit nem remélek, hogy

a meg nem egedett önzés szelleme a felügyeletem alá tartozó intézmények vagy személyek közé is beférközzön volna.

gondom lesz rá, hogy onnan a legrövidebb idő alatt még annak a nyomai is kiirtassanak.

### (Gazdasági és szociális munka.)

Az eljövendő békés korszak törvényhatósági és községi közigazgatásra vonatkozólag az a nézetem és meggyőződésem, hogy azt gazdasági és szociális tartalommal kell kibővítenünk, ha azt akarjuk, hogy a lakosság a háború folytán reá nehezedő terheket elviselni képes legyen. Ez lesz működésem egyike főcélja, ezen a téren támogatásra kérem fel a vármegye minden tényezőjét, első sorban a vármegyei gazdasági egyletet, melynek közreműködésével, segítségével és irányítása mellett kívánom ez irányú törekvéseimet mezőgazdasági téren megvalósítani.

A fokozott terheléssel járó melélt a talaj javítását, jó vetőmagot, jó szerszámokat, a legelőket gondozását, a szőlőművelést, a gazdasági oktatás előbbre vitelét és sok minden egyéb tennivalót igényelnek. Ezen a téren gyors cselekvésre van szükség. Meg vagyok róla győződve, hogy gyakorlati utbaigazításokkal, jó példaadással, anyagok és eszközök célszerű rendelkezésével és meghonosításával, főleg pedig odaadó, lelkes és kitartó munkával kevés költségen is szép eredményeket lehet elérni.

A kérdések rendszeres és intézményes megoldása, ami már több időt, költséget és alapos előkészítést igényel, természetesen nyomon kell, hogy kövesse a gyakorlatilag gyorsan keresztülvihető és eredménnyel biztató intézkedéseket.

Erre a célra a törvényhatóság áldozatkészségét is igénybe óhajtanám venni és meglevő alapok jövedelmeinek felhasználására fogok előterjesztést tenni, mivel erős a hitem és meggyőződésem, hogy a hozandó áldozatok gyümölcsözők lesznek és a törvényhatóság eddigi, részben inproduktív terhelnek viselését meg fogják könnyíteni.

Mezőgazdasági, de főleg forgalmi és kereskedelmi érdekek, hogy a közutak jó karba helyeztessenek és a törvényhatósági utálózat, különösen termő vidéken, fejlesztessék. Ezek a fontos kérdések, melyeknek küszöbön volt megoldását a háború félbeszakította, mihelyt csak lehetséges, sürgősen rendezendők.

A kórházépítési ügyét, mely a háború kitörésekor szintén már a komoly megvaiósulás stádiumában volt, amint azt a körülmények megengedik, újra elő fogom terjeszteni, ha szükséges, a változott viszonyoknak megfelelő módosításokkal. A vármegyei szegény ügy rendezését különös figyelemmel a munkaképtelen aggokra, fontos kötelességemnek ismerem. Erre vonatkozó javaslatomat a rendes viszonyok beálltával azonnal meg fogom tenni. Szeretetteljes gondjaimba fogom venni az anya és cseosemővédelem ügyét is, melynek nemzetfenntartó jelentősége ma nagyobb, mint bármely időben volt.

### (A bürokratizmus ellen.)

A rendes közigazgatás egyéb sokoldalú szövevényes teendőire vonatkozólag az a nézetem, hogy azok elvégzése igazi haszonnal csak akkor jár, ha nem csupán a holt aktákkal, hanem főleg magával a ma oly gyorsan lökötő élettel a küzdő egyénnel foglalkozunk.

Tudom, hogy ez sok nehézséggel jár, mert a túltengő bürokratizmus mindnyájunkat az íróasztalhoz nyűgöz le és ugyszólván minden időnkét és erőnkét felemészti. De azért erre a célra időt mégis kell és fogunk szakítani,

mivel különben a meddő papirosközigazgatás utvesztőjébe kerülnék anélkül, hogy a reánk bízott ügyet észrevehetőleg előbbre vinnénk.

A lakosság ügyes-bajos dolgaival szeretettel és meleg érdeklődéssel akarok foglalkozni és a vezetéseimre bízott tisztikarral és a jegyzői karral együtt azon leszek, hogy a vármegye közönségének érdekeit mindenkor és mindenki irányában egyenlő előzékenységgel, igaz megértéssel és odaadó munkával szolgáljuk. Ezzel szemben csak azt az egyet kérem és várom el, hogy a lakosság a tisztviselőben az államhatalom és az önkormányzat hivatott képviselőjét lássa, tisztelje és becsülje és annak tekintélyét a tisztviselővel együtt feltékenyen őrizze.

### (Mindenkinek a maga helyén.)

A tisztviselőknak igazságos és jó főnöke leszek; annak minden egyes tagjától önzetlen, odaadó és kemény munkásságot várok el. A tisztviselőt mindenkor egyéni rátermettsége és teljesített munkája szerint fogom értékelni, úgy hogy nálam minden tisztviselő a saját maga protektora lesz. Más protektort nem ismerek. Személyi kérdésekben törekedni fogok, hogy mindenki arra a helyre kerüljön, amely képességeinek legjobban megfelel s ahol a közönségnek a legtöbb szolgálatot teheti.

Ezt az elvet a járási főszolgabírákkal egyetértőleg a községi közigazgatásban is érvényre emelni óhajtanám, minek üdvös kihatásaként a községi és körjegyzői karban is lenne előmenetel és a mostoha sorsba tengődő érdemes szolgálók belátható időben szintén jegyzői állásba juthatnának.

Az előadottakban röviden körvonaloztam azokat a szempontokat, amelyek alispáni tevékenységemet irányítani fogják.

Végül hálátelt szívvél megköszönöm a tekintetes törvényhatósági bizottság megtisztelő bizalmát és működéseimhez szíves támogatásukat és a jó isten áldását kérve a munkáim egyik kiváló elődömnök erről a helyről hangoztatott jelszavával fogok hozzá: In labore nobilitas!

### A törvényhatóság üdvözléte.

Szünni nem akaró lelkes éljenzés és taps követte az új alispán szavait. Majd felállt Czédly Károly dr. és a törvényhatósági bizottság nevében üdvözölte a megválasztott alispánt

— Aradmegye peosétje új őrzőt kapott, mondotta a felszólaló. Új őrzőt kapott, megválasztván a törvényhatóság első tisztviselőjét. Nehéz időkben történt a választás. Békében is szembe akarunk nézni azzal, aki a vármegyei önkormányzat letéteményese, de ez a feladat sokkal nehezebb ma. A törvényhatóság egyhangulag egy ember nevével kiáltotta s ezzel azt mondta, mi sem természetesebb, minthogy Schill József legyen az alispán. (Éljenzés.) Schill Józsefet nem kell itt bemutatni. A vármegye szülöttje, a törvényhatóságé ő már régóta, amikor még mint közember tarsolyában hordta a marsallbotot. Dícsérni sem kell, nem is szabad. Banális dolog volna Schill Józsefet dícsérni. Csak azt a szempontot vegyük figyelembe, hogy mikor választottunk, kit választottunk is mit várunk tőle. Bizony sok munkát várunk tőle most is, de munkája fokozódni fog, amikor béke lesz. Erőt és energiát várunk tőle felfelé, de várunk tőle erőt és energiát lefelé is. Hűséget és igazságot várunk tőle. Az új alispán megköszönte az előlegezett bizalmat. Nem kell neki bizalmunkat előlegezni, inkább az új alispán előlegezze bizalmát a tisztviselőknél. Az új alispánban van a megye minden bizalma. A mai nap nagyobb ünnep, mint a régi restaurációs napok voltak, mert ez a mai nap a munka napja. Bizonyos vagyok benne, hogy valamennyiünk ezermét tolmácsolom, amikor azt mondom, isten hozta a miénket, isten tartsa meg mindenkünk. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)



**Az új tisztikar.**

Purgly László ezután bejelentette, hogy több állás fűresedett meg. Az ezekre beérkezett pályázati kérvényeket a kijelölő-választmány fogja elbírálni. Ennek tanácskozása tartamára az ülést felfüggesztette.

Félpórai tanácskozás után a főispán újból megnyitotta a közgyűlést. A törvényhatóság főjegyzővé egyhangulag Darányi János tb. főszolgabíróvá választotta meg. Darányi János hálás szívvel mondott köszönetet a törvényhatóságnak, hogy alkalmat és módot nyújtott neki, hogy a közügyek intézésében tevékenyebb működést fejthet ki. Kijelenti, hogy az alispánnak buzgó munkatársa lesz. (Éljenzés és taps.)

A többi állást is közfelkiáltással töltötték be. Az aradi járás főszolgabírója lett: Boros Iván tb. főjegyző. A magyarpécskai járás főszolgabírója lett: Kabdebo Antal dr. tb. főszolgabíró. A tornovai járás főszolgabírója lett: Bogdánffy Béla dr. tb. főszolgabíró. Az eleki járás főszolgabírója lett: Hajdu József tb. főszolgabíró. Másodfőjegyző lett: Horváth László. Vármegyei aljegyzők lettek: Antalffy Lajos, Török László dr., Körössy László dr. Szolgabírók lettek: Vaja Béla dr., Vásárhelyi Miklós dr., Czárán Géza dr., Geck Ottó dr., Vermes Béla, Szvidrán József dr.

Az egyik szolgabírói állást máskor töltik be. Lett volna egy jelölt, Lesényi Endre dr. beszerencsaszódi tisztviselő, aki minden állásra pályázott, időközben táviratilag visszalepett, de ma reggel táviratilag fenntartotta pályázatát. A törvényhatóság Lesényi dr. jelöltségétől elállott.

Az új tisztviselők, miután Purgly László főispán néhány meleg szóval üdvözölte őket, letettek hivatali esküt. A főispán ezután bejelentette, hogy Magyar László és Keller Lajos aljegyzőket úsztelebéli főjegyzőknek nevezi ki.

Ezután titkos szavazás útján a közgazgatási bizottságban megüresedett öt tag-ségi helyet töltötték be. A bizottság tagjai lettek: Czédly Károly dr., Dálnoki Nagy Lajos dr., Károlyi Gyula gróf, Vásárhelyi Dezső és Vásárhelyi József. A megbízatásuk 1918-ra és 1919-re érvényes.

Majd névszerinti szavazással megszavazták a tisztviselői nyugdíjalap fedezetlen szükségleteinek fedezésére a javasolt két százalékos pótdót. Üdvözölték Wekerle Sándor miniszterelnököt és a kormányt s végül a főispánná kinevezett Jakabffy Gyula főszolgabírónak hálás elismerést és köszönetet szavaztak önzetlen munkálkodásáért. Ezután több kisebb ügyet intéztek el.

**A tisztviselők az új alispánnál.**

Közgyűlés után a vármegye tisztviselői kara tisztelgett Schill József alispánnál. A tisztviselők nevében Keresztes Gyula dr. tisztviselő főügyész üdvözölte az alispánt, aki megköszönte az üdvözlést kijelentette, hogy tisztviselőtársaiban nemcsak munkatársait, hanem barátait is látja.

A vármegyei jegyzők Vaja Antal vezetésével tisztelgtek az alispánnál, aki figyelmeztette a jegyzőket a mostani nehéz időkből és az eljövendő békében tőlük elvárt fokozott munkálkodásukra.

**Megsemmisült az olasz főerő harmadrésze.**

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A tizenkettedik Isonzó-csata immár a Felka völgyétől 75 km. szélességben a Wip-pachig és részben attól dére az üldözés jegyében folyik tovább. Két olasz hadsereg megverten és felbomolva, fejvesztetten hátrál. A harcéri jelentések pedig az őfelsége Károly király személyes vezetése alatt álló szövetséges haderők mindig nagyobb és újabb sikereiről számolnak be.

Üldöző oszlopaink északon a 2592 méteres Canin hegynél lépték át az olasz határt, Tomeintól nyugatra Cividale elfoglalásával elérték az olasz síkságot és Udine előtt állanak. Görzről északra átkelünk az Isonzón, Görzöt visszafoglaltuk és az olaszok karszti frontja, — amelyet már csak azért tartott, hogy az olasz főerő katasztrófájában mentse, amit még menteni lehet. — a temesvári hadosztálynak a Fajti Híriben aratott fényes győzelmé után megingott és ma már rendetlenül hátrál az Isonzó mögé. Monfalcone birtokunkban van. Megállapíthatjuk, hogy az olasz főerő egyharmada megsemmisült.

A katasztrófia eme stádiumában az olasz hadvezetőség az aktív stratégiai ellenrendszabályok alkalmazásától máris esett. A visszavonulás zűrzavarában nagyszabású ellentámadásról szó sem lehet. Cadorna egyetlen igyekezete alighanem az orosz seregek visszaüzlésének megállításása lesz. Ehhez azonban friss erők, még konszolidált tartalékok kellenek és akkor is kérdéses, hogy az áttekinthetetlen síkságon hol, melyik vonalban tudják a hátráló seregeket megállítani?

Az olasz hadvezetőség kétségbeesésben segítséget kér szövetségeseitől, olasz lapok a Sarrail sereg Olaszországba hozatalát sürgetik. A szállítási nehézségektől, a tenger-alattjárók veszedelmétől eltekintve, bátran azt mondhatjuk ezekre a kapkodásokra: késső! Offenzívánk az ellenséget egy csapásra nemcsak összes eddigi térnyereségétől fosztja meg, hanem legjobb uton van, hogy hadműveleteinek színhelyét az ellenség országába átvigye. Ha erős nyomásunk következtében az olasz főerő a már békében előkészített és megerősített Tagliamento-vonalra szorulva vissza, ez a visszavonulás oldalában és hátában karintiai, déltiroli haderőnkre és esetleg a haditengerészetre még nagy és szép feladatokat háríthatna.

Sikereinket elősegíti és kiegészíti dicsőséges légi flottánk, amely a légi felsőbbséget kiküzdve, tucatszámra lövi le az ellenséges gépeket és harcbeavatkozásával az ellenség visszavonulásának zűrzavarát lényegesen fokozza.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A szövetséges magyar-osztrák-német csapatok ellenállhatatlan erjű lökéscsoportja négy napon belül teljesen semmivé tette az olaszoknak mérhetetlen véráldozatokkal és harmadfél év alatt nagynehezen megszerzett területnyereséget. Mialatt a görzi Zeidler báró altábornagy vezetés alatt álló 58-ik gyaloghadosztály elfoglalta a Görzöt uráló Podgora magaslatát, a 96-ik gyalogezred derek horvátjai kijűzték Görz városára a magyar-osztrák lobogót. A Monte Fortin elfoglalásával, melynek a gradiska—görzi országhatártól északra fekvő sziklatömbje urálja az egész nyugati felé elterülő síkságot, továbbá

csapatainknak Monfalcone-ba történt bevonulásával megteremtettük a kivívott győzelem kiaknázásának alapjait. Jóllehet, a doberdói fensik magaslatain az ellenség ellentállása még nincsen teljesen megtörve, a Valone-völgyet, amely az olasz tartalékok gyülekezését a régebi harcok folyamán kitűnően fedezte, kűríteni voltak kénytelenek. Ennek következtében a harc itt a hatodik Isonzó-csatában elveszett területen folyik.

Monfalcone visszafoglalása, beleértve az ellenség által természetesen elpusztított kikötői berendezéseket, csakhamar éreztetni fogja hatását a híres Sdokka-ütegekre is, amelyek a Sdokka torkolatánál ieküsznek a tengerparton. Nagy kérdés azonban, hogy sikerülni fog-e az olaszoknak ezeket az ütegeket idejében elpusztítani. A Sdokka-ütegeket évek kúrőkintő munkájával, a modern tüzérség minden felszerelésével ellátták és közöttük igen nehéz beépített hajóágyúk is vannak.

A Bainsizza-fensik elfoglalása után magyar és osztrák csapatok elkeseredett harcok után Plavanál elérték az Isonzó nyugati partját és utánanyomulnak az ellenségnek, amely a Kolovrat-hegyhát délnyugati kijáratánál a 312 méter magas Coroda-magaslaton, még ellentállást fog ki.

A megingott olasz front északi részén német hadtestek hallatlan lendülettel törték meg az ellenség ellentállását és a erop nehézségein is győzedelmekkedve, a Natissone-folyó mellett elérték Cividale-t, a lombard hercegek évszázados székelyét. Ezzel Udine városa, ahol Cadorna főhadiszállása van, a közvetlen támadó zónába került. Monfalcone elfoglalása következtében a tengerparton tizenöt kilométernyire fekvő udinei bányaudvar, valamint Villa Vincentina és San Giovanni di Manzano olasz városoknak romlásuk révén ismert nagy csapatszálló bányaudvara ágyútűzünk körletébe került. Emellett méltó, hogy a párjukat ritkító odáigi eredményeket az előnyomulás első napjaiban feltört nagy terepnehézségek és az ellenség makacssága ellenére, a várakozásoknak messze mögötte maradó csekély veszteségek árán értük el.

**Füstgránátok pergőtüze.**

Berlin, október 29. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

**Nyugati haretér:**

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja: -

Flandriában köd és pára korlátozták a harci tevékenységet, az Yser mentén mégis élénk volt a tűz, különösen Dixmuidennél ért el éjjel nagy hevességet. Ellenséges osztagoknak a csatornától északra intézett előretörései megállításultak. A Houtholster erdő és a Lys között az ellenség harcfrontunkat néhány erős tűzhullámmal álasztotta el. Bösinghes-Stadennál angol gyalogság füstgránátok pergőtüze mögött előnyomulva támadást intézett. A rohamhullámok védőtűzünkben összeomlottak.

**A német trónörökös hadcsoportja:**

A Chemin des Dames-on heves tüzérségi előkészítés után nagy francia erők Brayonál kétszer támadást intéztek. Az ellenség tüntünkben egyes helyen pedig árokvédőjük ellentámadásának hatása alatt visszavonulni kényszerült, nagy veszteséget szenvedett és foglyokat hagyott kezünkön. A többi hadseregnél csak helyenként feléledő harci tevékenység. 22-re óta ellenség légi harcban és védőtűzünkben 48 repülőgépet veszített. Ebből három hazai területen Müller hadnagy a 30-ik és 31-ik, Buslow hadnagy 22-ik és 23-ik ellenséges repülő lőtte le.

**Keleti haretér:**

Nem volt jelentős esemény.

**Macedóniai haretér:**

A monasteri medencében a Cserna halálában és a Vardartól a Doiran-tóig a tüzérségek élénk küzdelmet folytattak.

Ludendorfi, első főszállásmeister. Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

# Károly király az olasz határon.

Saját tudósítók telefonjelentése.

A király ismét támadó hadserege élén áll. Október 24-ének éjjelén utazott az Isonzó frontra. Ugyaz éjjel kedték meg a szövetséges haderők a felső Isonzó mentén az offenzívát. A király még a vonaton fogadta az elrendelt támadó mozdulat eredményéről érkezett első jelentéseket és megérkezése után azonnal a hadműveletek színhelyére ment az alá rendelt magasabb parancsnokságokhoz. Másnap reggel a vezérkari főnök kíséretében támadó seregeinek nyomában előre vonult is.

Az olasz hivatalos jelentés azt mondja, hogy támadásunk nem várta az ellenséget készületlenül és váratlanul. Az ehhez fűzött kommentár megállapítja azt a tényt, hogy Kárfreitba bemaszírozó német csapatok együtt találták az olasz hadosztályparancsnokot, egyik dandárparancsnokát és valamennyi ezred parancsnokát és egy tömegben el is fogták azokat. Az első és részben a második olasz vonal áttörését, hat ezer fogoly ejtését, körülbelül ötven ágyú zsákmányolását és a szövetséges csapatok előrenyomulását a Kolovrat hegyhátra és a isten-ítélet, közepénben álló Monte Matajur elvesztését jelentették ebben az olaszok. A király megérkezve a rendeltetési helyre nem szállt ki azonnal a vonatból, hanem a vezérkari főnökkel a beérkezett jelentések alapján tovább dolgozott. A királyt igen mélyen érintette a rossz időjárás, de nem azért, mintha ez befolyással lehetett volna a hadműveletekre. Ugy ítélt meg az időt ez alkalommal, hogy az az olasz ágyútűzelést teljesen ellensúlyozza, minthogy a védekezőnek a szeme elől elvont támadó mozdulatokat kell ellensúlyoznia, míg a támadónak tűzereje teljesen ismert, szilárd célokra löv, amelyeket már napokkal azelőtt belőtt. A király mélyen sajnálta azonban derék csapatait, akiknek esőben és hóban, nagy küzdelmek

arán kellett előretörniük és számolniuk kellett azzal, hogy nem találjanak valami jó táborozási helyre. Délután a király néhány magasabb parancsnoksághoz utazott, hogy lehetőleg kevés idővesztéssel vegye át a jelentéseket és ezek alapján megtehesse intézkedéseit. Ez este ismeretes lett, hogy a Heiligengeist fensíkon is megingott az olasz front, azon a fensíkon, amelyen a tizenegyedik Isonzócsatában az ellenség egy kis sikert elért.

Huszonötödikén a legfelsőbb hadur Tolmein körül felkeresett egy magasabb német parancsnokságot. Ez az út végtelenül tanulságos volt. Világosan megmutatta, hogy milyen tervszerűen és pontosan készítettük elő hadműveleteink terepét. Olyan völgyek, amelyek eddig egyáltalában nem bírtak jelentőséggel, nagy átvonulási utakká váltak. Míg a csapatok csak huszonnégy óra óta állottak támadó harcban, itt már tábori kórházak, élelmezési raktárak, lőszerraktárak, marhacsordák és sok más mindenféle intézmény rendezkedett be. Táblák mutatják az utat és eligazítják a gépkocsik ezreit sokkal jobban, mint ahogy az béke időben a legforgalmasabb utakon is történni szokott. Minden kilométernél ugyszólván egy tábla jelzi, hogy hol van az ivóvíz és hol gyűjtik össze a zsákmányt.

A király kívánsága az volt, hogy ezen a napon a legelső vonalban küzdő csapatokhoz mehessen ki. Ezt a kívánságát ez alkalommal azonban nem teljesíthették, mert az utakat elfoglalták a csapatok és a trén. Mikor a viszonyok következtében az előrejutás folyton nehezebbé vált, a király mint hadseregparancsnok kénytelen volt uralkodói kötelességével é akaratával megalkudni és előtérbe került a hadviselés követelménye és kénytelen volt visszafordulni.

Október 26-án a király nemcsak a csata lefolyását nézhette végig, hanem gyakran érintkezésbe juthatott azokkal az ezredekkel, amelyek épen a tűzbe mentek. Ezen a napon az uralkodó két megfigyelő állásban is volt, amelyek közül az egyik a Heiligengeist fensíkot igen közelről és jól láthatóan mutatta, míg a másikkal jól lehetett megfigyelni Fanti-Hriben lefolyó harcokat. Az uralkodó látta, amint az előbbi fensíkon az olaszok visszaözlönlének és gyalogságunk, mindenütt a nyomukban, előretört. Megfigyelhette, hogy abban a pillanatban mikor az ellenség az Isonzóvölgy szűkületébe ért, messzehordó ágyúink közéje lőttek az összezsúfolt tömegnek. Szentanuja volt amint, pánikszerű félelem által hajtva, az olaszok a folyón az átkelési helyekre törtek, ugyszólván egyik a másik hátán, előre. A király környezetében volt a vezérkari főnök, Czernin gróf külügyminiszter, Boroévits vezérezredes és Félix pármái herceg. Mielőtt a király megérkezett a megfigyelő helyre azonnal mindenféle telefonösszeköttetést kapott és folyton fogadta a jelentéseket és kiadta az utasításokat.

Visszafelé a király, ennek a világháborúnak egyik, leghatásosabb hődotátát érthette meg és fogadhatta. Meredek utakon törekedtek előre a tűzvonalba a friss ezredek. Éjszaka lett és a főszereléstől, valamint a nehéz meneteléstől elfáradt csapatok egy erdőben pihentek. A király és kísérete autóján éppen egy új megfigyelő helyre törekedtek, mikor az erdő szélén egy magyar baka fölsírtta a királyt.

— Itt, a király, kiültotta az alföldi fiú és egy pillanat alatt megelevenedett az erdő. Az éppen vacsorázó, vagy sátrait felülő legénység kisereglett az utra és egy pillanat alatt ezrek álltak az utszélén. Cigányok is kerültek elő és felhangzott a Himnus. A kürtösök a generálmarsot fújták és megrengett a hegy az óváiótól, amelyet a harcba vonuló hősök rendeztek vezérünknek. A nagyságát és szépségét ennek a képnek még az sem múlhatta felül, ami

## Vicispánt választ a vármegye.

A vármegyeháza kicsiny karzatán előkelő hölgyek díszes bokrétája. A karzat peremén úszirózsa-esokrok díszlenek. Lenn a teremben zibongó sokaság. A falakon levő régi főispánok csodálkozva nézik ezt az eleveiséget. Talán csak nincs ismét főispán installáció? Ma nevezetes napja van a megyének: távozik az alispán, aki visszavonulva művészi ízléssel berendezett lakásába a bölcs ember higgadságával nézi az eseményeket kedvenc költői és írói társaságában. A fáradt, betegoskedő Dálnoki-Nagy Lajos dr. alispán visszavonult a hivatalnoki munkától, hogy átadja helyét a fiatalnak, az erősnek, aki győzi a háborús munkát.

Harsány éljenzés. Jön Purgly László főispán. Neki szól az éljenzés. Schill József még elreterál a közgyűlésnek néhány ügyet, azután sietve távozik. Elbucszatják Dálnoki-Nagy Lajost oly melegen, oly őszinteséggel, ahogyan ez a mélyérzésű, humanusan gondolkodó férfi megérdemli. És már ismét felharsog a viharos éljenzés, mert bejön a terembe az ujonnan megválasztott alispán: Schill József. Hatalmas alakja nagyszerűen fest a redingót-ban. Mikor kiment a főispán baljáról, a főjegyzői székből távozott, mikor visszajött a főispán jobbán, az alispáni fotel mellett állott meg. Milyen nagy különbség a két szak között. Vagy talán nem is nagy a differencia Schill József eddigi és jövődő munkáját illetőleg. Ott áll a pódiumon, alul összeverődnek a tenyerek, zug az

Éljen! Szinte azt lehetne hinni, hogy a tetzésnek ez az elementáris kitörése nem akar véget érni. Schill József arcán meglátszik a meghatottság. Az erős férfi, a komoly hivatalnok nem tudja legyőzni a bensejében duló érzelemvihart. Szemeiben egy-két könny csillog és remeg a hangja, amikor megköszöni a megyegyűlés bizalmát. De néhány mondat után már keményen harsog a hangja, betölti a termet. Már a régi Schill József, a kemény, egyenes szavú Schill József, amilyennek mindenki ismeri.

Tizenkilenc évig nem választott a megye új vicispánt. Érthető tehát, ha az egész törvényhatóság lelkes, mintha csak követválasztás lenne. És ez a lelkesedés megmaradt mindvégig a többi választásnál is. Az új alispánt először a főispán üdvözölte s amíg a többi állásra megejtették a jelöléseket, mindenki sietett gratulálni a vicispánnak. Schill József szerényen köszönte meg a gratulációkat s amikor a kisterembe ment, hogy levegőhöz jusson, összetalálkozott Barabás Béla főispánnal, aki megölelte.

— Gratulálok, kedves Jóskám! üdvözölte a városi főispán.

— Köszönöm méltóságos uram. Csak hogy már tulvagyon rajta!

A többi egyhangú választást egy-egy harsány Éljen! szankeionálta. Így lett főjegyző Darányi János, így lett főszolgabíró Boros Iván. Valaki elküldte magát:

— Lássuk!

De Boros Iván szerényen meghuzódott az egyik ablakmélyedésben.

— Éljen! Éljen! hangzik viharosan és dörög a taps. Ez Hajdu József főszolgabírónak szól. Nagyon népszerű ember lehet az új főszolgabíró.

Mire véget értek az egyhangú választások, az egész terem olyanak látszott, mintha egymás kezét melegen rázó emberekkel volna tele. Egymásnak gratuláltak az emberek. Meiszner Ernő gazdasági felügyelő is kapott gratulációt. Az örökké mosolygó felügyelő kedves bonhémiaival háritotta el a felője nyújtott kezeket.

— Mit akartok tőlem? kérdezte.

— Már ugy benne vagyunk a gratulációban, hogy mindenkinek gratulálunk, felelték a gratulánsok.

Csak egy embernek nem gratuláltak: Kovács Vince városi tanácsosnak, aki Barabást kísérte el. Kovács Vincéről még az ismeretlen falusiak is észrevették, hogy nem megyei ember. A teremben valósággal olyan volt a hangulat, mint a lakodalomban. Boldog, megelégedett emberek nevetgéltek, szórakoztak.

De azután jöttek a komolyabb dolgok. Természetes, hogy ezek már alig néhány embert érdekeltek. A hölgyek elszállingóztak a karzatról, a fiatalabb megyebizottsági tagok elszéledtek, csak a lényelmet szerető öreg urak maradtak ülve. A falakon a régi főispánok arca ismét komolylyá merevedett, mert esendeseu morzsolódott le a sok apró-cseprő községi ügy.

ezzen az estén a harcvonalnak egy másik részéről érkezett jelentésben csillagzott, amely szerint csapataink elfoglalták a Monte-Mata-jurt és hadtesteink feltartózatlanul nyomulnak Cividale felé, hatvanezer embert elfogtunk és ötszázhusz ágyut zsákmányoltunk. Hzen az éjszakán a király egy kis vasuti pályaudvaron aludt. Le kellett feküdnie, mert el kellett oltani minden világosságot minthogy halálcsija az ellenség tüzhátásának körletében állott. Egy olyan állomáson, amelyet számtalanszor ért már bomba.

## Dohnányi — művészi terveiről

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagy műveltségben volt része vasárnap este az aradi zenekedvelő publikumnak, Dohnányi Ernő kivételes talentumának a játékában gyönyörködhetett. A kulturpalota nagytermét szüntől meg is töltötte az előkelő közönség, melynek nagy részét a kiváló művész hívein kívül az is vonzott erre az estélyre, hogy Dohnányi Ernő itt is be fogja mutatni Bartók Bélának az új magyar zeneszerzők egyik leseredetibb tehetségének zeneműveit. Ezt a ritka élvezetet nagy érdeklődéssel és figyelemmel várta a közönség. Hiszen köztudomású, hogy Bartók Béla új eredetibb talentuma magyar zeneszerző alig volt még s nemzetközi viszonylatokban is a legnagyobbak között emlegetik. Róla mondotta volt a budapesti operaháznak olasz származású karmestere, Tangó Egistó, hogy Beethoven óta hasonló zenei zseni nem volt a világon. Akár tulzott ez a megállapítás, akár nem: ilyen ritka-kivételes talentuma zeneszerző — Dohnányi interpretálásában — mindenkor elsőrangú zenei esemény. A közönséget azonban — őszintén szólva — nem ragadták el Bartók Béla művei. Kissé hideg maradt s nem csoda, mert a kiváló zeneszerzőnek a művei sokkal nagyobb zenei tudást és ismeretet kívánnak meg, mint a minővel a publikum átlaga rendelkezhetik. Ezeknek az új utakat követő zenei különlegességeknek az élvezéséhez bele kell nevelődni. Annál nagyobb sikert aratott Dohnányi saját műveinek és Schumann szimfonikus előadásában. A közönség ezek után zajosan ünnepelte a művészt ki farsang-harversenye után sok érdekes dolgot mondott el az Aradi Közlöny tudósítójának:

— A legnagyobb elismeréssel nyilatkozhatom az aradi közönség fegyelmességéről, különösen Bartók Béla műveivel kapcsolatban. A szelmonos utakat megvető zeneszerző munkái nagy figyelmet kívánnak a közönségtől, legalább is a közönségnek attól a részétől, amely a műveket megakarja érteni és el tud mélyedni ezek szép ségének szemlélésében. Bartók poézisét meg kell érezni, de viszont az értelemnek is munkát adnak. Az aradi publikum példát szolgáltatott arra, hogyan kell a legnagyobb elmélyedést kívánó zeneműveket meghallgatni.

— Hogy el jövők-e újra Aradra még e szezonban? A vonat összeköttetés kissé megzavar. De azt hiszem, decemberben még szakíthatok időt, hogy újból felkeressem ezt a kedves várost.

— Ha tudná a professzor ur — szólt munkatársunk — mennyire szeretj önt Arad közönsége, igyekeznék többször felkeresni. Mi figyelemmel kísértük ezt a nagyarányú munkásságot, amelyet a professzor ur Budapest zenei életében kifejtett. Nem lehetne-e a munkásságból Aradra is vetíteni át valamit.

— Huhával és Kerpellel egy triót alkotunk s ha rá tudom beszélni őket, megfelenünk egyszer hárman az aradi műértő közönség előtt. Azt hiszem, ezt a vendéglátást szívesen fogadják. De ha még egyszer eljövök, egészen bizonyos, hogy nem a szokásos készletdíjért fogok eljönni, szólt tréfiásan, majd azt fogom könni feltétlenül, hogy csak abban az esetben zongorázom önöknek, ha élelmiszerttel fizetik ki a művészt. Talán még a belépődíjat is szívesen fogom venni, ha élelmiszertben róják le. A sok koncert egyébként meg lehetőséget kínál s már is bi-

zonyos fizikai fáradságot konstátálok magamon, amely növekedik mindannyiszor, valahányszor rossz vasuti összeköttetéssel vidékre kell jönnöm.

— Megszokta-e már a professzor ur Budapestet, mert eleinte olyan híreket hallhattunk és olvashattunk, hogy elvágják Magyarországról.

— Teljesen alaptalan ez a kombináció s ha ír valamit beszélgetésünkről, írja meg egész határozottan, hogy soha eszembe sem volt elvágkozni innen, miután Magyarországon megfelelő munkakört találtam. Budapest zenei élete különben a háboru ideje alatt rendkívül föllendült és a legszebb kilátásokat nyújtja a jövőre nézve.

— Nem volna-e hajlandó professzor ur valamit elmondani készülő munkáiról?

Azt hiszem, hogy művészberek nem szívesen nyilatkoznak olyan munkákról, amelyek még csak készülnek és nem fejeződtek be. Ezekről tehát nem is nyilatkozom, ellenben készen van egy operám, amelyet először a magyar közönségnek mutatok be. Ennek az operának a tárgya is magyar, a színhely Erdély. Mint egykor Jósika Miklóst, megragadták az erdélyi várak és várromok mulljából kiáradó költői szépségek, úgy magához vonzott engem is ez a téma. Erdély mulljában gyönyörű és opera szövegre alkalmas történeteket találtam. Egy ilyen történethez komponáltam a zenét.

— S az új opera címe?

— Ez a legnehezebb feladatok egyike s még nem is egészen bizonyos, hogy megtaláljam-e a címet, de gondolkodtam rajta s mostani elhatározásom szerint: „A vajda tornya” lesz az opera címe.

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

\* **La traviata.** Szeretnénk megjegyezni és emlékeztetni minden estét, amelyen az aradi színházban operát adnak. Ezek a színház ünnepi megnyilatkozásai. A komoly művészet, a törekvő művészek és a magasabbrendűség után vágyakozó közönség találkoznak ilyenkor szép harmoniában. Utóljára Sværstrom Valborg asszonnyal adták La traviatát, ma Váradi Margit asszony énekelte a címszerepet. Örömmel jegyezzük fel, hogy a „nemzetközi” énekesnő után is igaz gyönyörűséggel hallgattuk az ő finoman iskolázott, meleg hangját. Az elkerülhetetlen összehasonlítás nem vált kárára, sőt ilyenkor látjuk igazán, hogy milyen művészi ereje ő az aradi színháznak. Partneri Róna Dezső és „állandó vendégünk” Kertész Vilmos voltak. Róluk elmondottuk már elismerésünknek őszinte szavait: ezt a véleményünket ma megerősítjük. Z. A.

\* **A színház hírei.** Kertész Vilmos, a budapesti színház kitűnő művésze, ma lép föl másodszer a Székvillai borbély operában, a többi szereplők maradnak a régié. A Varsói citadella bemutatója. Zapolska Gabriella lengyel író nő lebilincselő nihilista drámájának szerdán van a bemutatója. A Varsói citadella egyike azon drámáknak, amely az összes szereplőket olyan rugóta óhajtott drámai feladatok elé állítja, amelyekben tehetségük egész erejét kifejtik. Az újdonság főszereplői Harsányi Margit, Kiefer Lujza, Bánházi T., Várnai, Forgács, R. Tóth J. Barics, Kertész stb. **Boccaccio** a régi operettidők egyik legszebb és legértékesebb operettjét eleveníti föl a társulat péntektől kezdve, a mai generáció előtt szinte újdonság számba megy ez a pompás operett, melyre nagy gondal készül a személyzet. **Boccaccio** novellairól R. Horváth Mici lesz. **Fiametta** Z. Váradi M., a többi vezető női szerepek Zöldhelyi Anna, Rozsnyói S., Benkóné, a férfi szereplők Barics, Győző, R. Tóth J., Polgár S., Kertész stb. A **Boccaccio** egymásután három este marad műsoron. **Két délutáni előadás** a héten. Csütörtökön mindenszentek napján d. u. 3 és fél órakor A Gólem, pompás operett van műsoron, míg szombaton d. u. 3 és fél órakor A dada kerül előadásra.

\* **Hiados Kalendárium** 1918 évre kapható **Oláh Sándor** és **Társas** könyvkereskedésében.

## Titkos ülés az élelmezési bajok miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Vasárnap délelőtt ajánlotta fel a III. kerület függetlenségi pártjának végrehajtóbizottsága **Barabás Béla** főispánnak a III. kerület városatya-jelöltségét. **Barabás Béla** főispán ez alkalommal lesújtó bírálatot mondott a város közlelmezéséről. A szavakat tettek követik. A főispán ma délután 4 órára bizalmas értekezletre hívta össze a város vezető tisztviselőit. Az értekezleten ott voltak: **Varjassy Lajos** polgármester, **Löcs Rezső** helyettes polgármester, **Green Nándor** főkapitány, **Angel István** főjegyző, **Kovács Vince** kulturatanácsos, **Exterde Károly** báró, a közlelmezési ügyosztály vezetője, továbbá **Müller Lajos** dr. és **Leopold Zsigmond** törvényhatósági bizottsági tagok. A bizalmas értekezlet, amely zárt ajtók mögött folyt le, esti fél 6 óráig tartott.

Értesülésünk szerint a bizalmas tanácskozáson megbeszéltek a város élelmezésének összes fontos kérdéseit és megállapították azokat a főbb irányelveket, melyek a város vezetőségét a város élelmezése tekintetében vezérelni fogják. Egyik legfontosabb kérdés az volt, hogy a hatóságok minden rendelkezésükre álló módon meg fogják akadályozni, hogy a város területéről élelmiszereket lehessen elszállítani. Ezenkívül megbeszéltek a város több fontos ügyét, amelyekben a főispán budapesti tartózkodása alatt az illetékes tényezőknél el fog járni.

A küldöttség előtt, amely vasárnap délelőtt ajánlotta fel a városatya-jelölést a főispánnak, **Barabás Béla** többek között azt mondotta, hogy amióta Aradról elköltözött, sok minden történt Aradon nélküle, ami másként történt volna, ha ő itt van. Kijelentette a főispán, hogy neki nem tetszenek az aradi állapotok, bárha mindenki teljesíteni igyekszik is kötelességét.

A legsürgősebben megoldandó kérdésnek a közlelmezést tartotta. A legfontosabb törekvés az, hogy meg kell engedni minden behozatalt, de minden rendelkezésre álló esz közze szigoruan meg kell akadályozni minden kivételt. Nem szabad többé megengedni, hogy beözönlött idegenek összeharcolják mindent és kicsempésszék a városból. A főispán megígérte, hogy sürgősen intézkedik főg a váromnál, hogy semmiféle élelmicikket ki ne engedjenek a városból. Fel kell kutatni minden elrejtett, felhalmozott készletet, hogy azt a köz javára lefoglalhassák.

A küldöttség tagjai, akiket **Steigerwald** Alajos vezetett, lelkesen ünnepelték a főispánt.

Itt említjük meg, hogy a rendőrség vasárnap folytatta a zsir-razziát, amelynek eredménye az, hogy három nap alatt 300 métermázsza zsirt tártak fel és foglaltak le. **Varjassy Lajos** polgármester, mint azt megírtuk, távirati uton felhatalmazást kért az Országos Közlelmezési Hivataltól, hogy a zsirt a város lefoglalhassa és a közönség között szétoszthassa. Válasz azonban mind- ezideig nem érkezett s így a polgármester, ma táviratilag megsürgette a felhatalmazást.



## Az aradi bankfuzió érdekességei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Városszerfe élénk feltűnést keltett az Aradi Közlöny vasárnapi számában megjelent ama cikkünk, amely az Aradi Polgári Takarékpénztár, valamint az Aradi Kereskedelmi Bank fuziójáról, helyesebben az utóbbi banknak az előbbi pénzintézetbe való beolvadásáról szólt. Értesülésünket most kiegészítjük azzal, hogy az Aradi Polgári Takarékpénztárba nemesak a Kereskedelmi Bank, hanem az Első Eleki Takarékpénztár, valamint az Elek és Vidéke Onsegélyző és Takarékszövetkezet is beolvad. Ennek következtében természetesen ez utóbbi három intézet megszűnik. A Kereskedelmi Bank igazgatósága ma tartott ülésén egyhangúan elfogadta a beolvadásra vonatkozó előterjesztést és kimondta, hogy az igazgatóság tagjai közül öten lépnek át a Polgári Takarékpénztár direktóriumába. Hogy kik lesznek az átveendő igazgatósági tagok, arra nézve informátorunk állítása szerint még nem történt döntés. A Kereskedelmi Banknak 9250 darab részvénye van, s a részvénytulajdonosok minden darab Kereskedelmi Bank részvényért egy darab Polgári Takarékpénztár részvényt kapnak azzal a megokolással, hogy mindkét intézet részvényeinek belértéke egyenlő. A Polgári Takarékpénztár 22500 darab új részvényt bocsát ki, amelyek körül 13500 darabot a beolvadó három intézet részvényeinek és törzsbetéteinek beváltására fordítanak a megmaradó 9000 darab részvényt pedig a régi részvényeseknek ajánlják fel és pedig 5:1 arányban. E transzaksió befejeztével a Polgári Takarékpénztár 15,300,000 korona alaptőkével és tartalékállappal és 25,000,000 korona betéttel fog rendelkezni. Az Aradi Kereskedelmi Bank beolvadása révén az Aradi Polgári Takarékpénztár fiókmintézetévé válnak a Kereskedelmi Banknak jelenleg Aradszentmártonban és Almáskamárason lévő fiókjai is.

Az Aradi Polgári Takarékpénztárnak legutóbb tartott igazgatósági ülésén Nattland Bernát, az intézet eddigi vezérigazgatója 1917. december hó 31-ikével kérte nyugdíjaztatását, mely kérelmet az igazgatóság Nattland Bernát vezérigazgató nagy és hervadhatatlan érdemeinek elismerése mellett teljesített is.

Nattland Bernát, az Aradi Polgári Takarékpénztárnak 1902. óta volt vezérigazgatója és ezen intézetet rövid idő alatt különös ambícióval és rátermettséggel emelte a vidék legelső és legnagyobb intézetei sorába. Leginkább az ő érdemeinek tudható be, hogy az Aradi Polgári Takarékpénztár ma Arad és környékének egyik legjobb hírnévnek örvendő és egyik legközkedveltebb intézetévé lett, mely intézetnek alaptőkéjét és tartalékait rövid 15 év alatt 1 millióról 10 és fél millióra emelte. Hogy az Aradi Polgári Takarékpénztár eddigi vezérigazgatójának széleskörű tapasztaltsá-

gát és nagy tudását a jövőben se nélkülözze, eddigi nagy tevékenységét méltányolva és elismerve, őt az igazgatóságba kooptálta és az intézet vezetésében továbbra is részt vesz.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár igazgatósága ezen ülésén — mint az Aradi Közlöny már megírta — honorálni óhajtván régi, törekvő tisztviselőit, buzgó és nagy érdemeik elismerésül kinevezte ügyvivő igazgatókká Stein Zsigmond és Bányó Sándor eddigi cégvezető-titkárokat és titkárrá Raskai Miksa intézeti főkönyvelőt.

A Polgári Takarékpénztár részvényesei körében a fuzió ügyét bizonyos izgatottsággal tárgyalják. Az egyesülés egyik feltételét képezi ugyanis az, hogy a Kereskedelmi Bank részvényesei minden részvényük után egy új Polgári részvényt kapnak. Köztudomásu, hogy a Polgári részvényeket az utóbbi időkben 245 koronáért szívesen vásárolták, míg ellenben a Kereskedelmi Bank részvényei iránt kereslet egyáltalában nem mutatkozott, azokért 245 koronát senki kérni nem mert volna s most hirtelen, máriól-holnapra értékben egyformák lettek a Polgári Takarékpénztár részvényeivel.

Ennél a transzaksióknál a jó üzletet tehát a jelentéktelen kis Kereskedelmi Bank csinálta, mert a részvények egyrészt hatalmasat ugrottak értékükben, másrészt pedig, mert a fuzionáló intézetek élére az ő igazgatója kerül vezetőknek s így a tulsúly máris biztosítva van az ő régebbi üzleti részére.

A Kereskedelmi Bank eddigi igazgatói közül ötöt visz magával a Polgárihoz az új igazgató. Azt hangoztatja Weissenburger ur, hogy sorshuzás utján fogják megállapítani, ki legyen ez az öt. Hogy a sorsnak ne kelljen sokat haboznia, megmondjuk a szerencsés kisorsolandóknak neveit előre. Akerülnek a Polgárihoz: Ortutay Gyula, Angele Mátyás, Gantner János, Mahler Adám és Holló dr. Nem fogják kihuzni a szerencsekerékből Vojtek Alajos és Sági Henrik nevét. Ok kimaradnak.

Weissenburger Nándor vezérigazgató új fizetése is meg van már állapítva. Szerződése új állásában nagyjában ez lesz: Az alaptízetés tizenöt ezer korona, lakbér ezeröttszáz korona, tantiém két százalék. Ez utóbbi pont kitesz évi huszonháromezer koronát. Összes fizetése tehát negyvenezer korona lesz, szemben eddigi tizennyolcezer koronás fizetésével. Nyugdíjába 15 évet beszámítanak, egy év múlva már fizetésének felét kapná, azontul pedig évente 2 százalék emelkedést. Tizenöt év múlva teljes fizetést. Megjegyezni kívánjuk, hogy a javadalmazást senki sokalni nem fogja, csak megfeleljen az új vezérigazgató a részvényesek várakozásának.

## Aradi orvos

a népegészségügyi nagygyűlésen.

— Fővárosi tudósítónktól. —

A népegészségügyi országos nagygyűlés vasárnap délután tartotta befejező tanácskozásait. A venerás betegségek és az alkoholizmus elleni küzdelemről Nékám Lajos dr. és Dienes Lajos dr. egyetemi tanárok tartottak nagyértékű előadásokat. A tanácskozáson — amelyen Batthyány Tivadar gróf népjóléti miniszter és magyar orvosvilág számos kiválósága jelen volt — hosszas vita fejlődött ki, különösen a háboru utáni, a leszerelés idején a nemi betegségek elleni küzdelem körül. A vitában nagyhatású fejszóalálással vett részt Auszterweil László dr. is. Auszterweil dr. kifejtette, hogy a venerás betegségek a népszaporodás kérdésénél döntő szerepet játszanak. Rámutatott arra a sajnálatos jelenségre, hogy a háboru nemesak a katonaságnál, hanem a polgári lakosság-nál is, az asszonyoknál, gyerekeknél, sőt a falun is, elterjesztette a nemi betegségeket. A venerás betegségek relatív elterjedtsége most sokkal nagyobb, mint volt az 1870—71-iki háboruban. Ez a jövő generáció pusztulásával fenyeget, de szörnyű nemzetgazdasági kár is, mert Poroszországban például békében a tifusz nyolc millió kárt okozott évente, addig a nemi-betegségek 150 milliót. A legnagyobb erővel védekeznünk kell, nehogy úgy járjunk, mint Svédország járt 1722-ben és 1792-ben, amikor a hazatérő katonaság szifilisz-epidemiát okozott.

A katonaság nagy szakszerű küzdelmet folytat a venerás betegségek ellen. Gyönyörűen felszerelt kórházakban izolálják a betegeket. A védekezés módja sem lehet más, mint hogy a leszerelés idején a hazatérő katonákat tüzetesen megvizsgálják és a nemi betegeket a katonaság tartsa vissza, izolálja, gyógykezelje addig, amíg betegségük fertőző képessége megszűnik. A mostani gyógykezelési módzatok mellett a különböző veszedelmes nemi betegségeket két hónapi kezeléssel meggyógyítani lehet olyannyira, hogy fertőző veszedelmük megszűnik. Mivel azonban a meggyógyulás folyamata még ekkor sem teljes, szükséges, hogy a hazatérő nemi beteg katonák névsorát közöljék a polgári hatóságokkal, de nem a közigazgatási hatóságokkal. A falusiakról a körorvosokat, a városiakról a kerületi pénztári orvosoknak, illetve a fellállítandó venerás tanácsadó állomásnak tegyenek jelentést, hogy ily módon a polgári életben is ellenőriztessék és gyógykezeltezhessék a nemi betegeket. Az új Magyarország jövőjét, a jövő generációt csakis így lehet megmenteni. (Taps.)

Nagy tetszéssel fogadott beszéde után még többen ugyanilyen szellemben szólaltak fel és az országos nagygyűlés elhatározta, hogy Auszterweil dr. által felvetett eszmék gyakorlati megvalósítása végett a kérdést átteszi a végrehajtó bizottsághoz. P. J.

# Összetörtük az olasz Isonzó-frontot.

— Csapataink Udine előtt. — Megingott az ellenség karintiai frontja is. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapest, október 29. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

## Olasz harcér:

Below Ottó tábornok osztrák-magyar és német haderei valamint Boroevics vezérezredes hadseregcsoportjának északi szárnya 24-én reggel kezdték meg támadásukat és már tegnap, az ötödik csatanap estéjén, visszafoglaltuk az egész területet, amelyet az ellenség tőlünk minden négyzetkilométer földet mintegy véres csatában, nehéz küzdelemmel kicsikart. A Karszt fensíkon csapataink a Monte san Michele elfoglalva az Isonzóig nyomult előre. Osztagaink átkeltek a megáradt folyón, Görzöt utcai harcban megtisztították az ellenségtől. A Podgorát késő estig rohammal elfoglaltuk. Oslavija körlete a Monte Sabotina és a Korada magaslat időnként igen heves harcok színhelye volt. Az olaszoknak minden ellenállása hiábavalónak bizonyult és a legnagyobb zürzavarban hátráló ellenség üldözése közben Cormonson és a Monte Quarin-on túl jutottunk. Német, valamint osztrák-magyar csapatok Udine előtt állanak. Cividaletól északnyugatra a hegyvidéken szintén gyorsan nyomulnak előre. Az olaszok karintiai arcvonala legfontosabb szakaszain megingott. Csapataink hóban és viharban elragadták az ellenségtől a Tarristól délnyugatra a Pontafel mellett a Plöcken vidéken és a Nagy-Praalon két és fél év alatt kiépített határállásait. A szövetségesek gyors, minden akadályt leküzdő előnyomulása, a foglyok számáról és szakadatlan növekvő zsákmány nagyságáról némiképp pontos adatok közlését is lehetetlenné teszi. Egyedül a Plavától délnyugatra fekvő területen egyszázötvennyolc mindenféle káberüi ágyút szállítottunk be. Egy, itt előnyomuló hadosztály néhány óra alatt hatvan tisztet, háromezer főnyi legénységet fogott el és hatvan ágyút zsákmányolt. Amint a tizenkettedik Isonzó csatában hadiszerekben zsákmányoltunk, az messze túlhaladja az 1915. évi galíciai és lengyelországi nyári offenzívában ejtett zsákmány nagyságát. Keleti harcér és Albánia változatlan. Vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, október 29. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

## Olasz harcér:

A Below Ottó tábornok parancsnoksága alatt álló hadsereg német és osztrák-magyar hadosztályainak az elért sikerekben megizmosodott, támadó szelleme az egész olasz Isonzó-arcvonalat összetörte. A megvert 2-ik olasz hadsereg a Tagliamonte felé özönlik vissza. A 3-ik olasz hadsereg a Wippachtól a tengerig fekvő állásaira irányuló támadásainkkal csak rövid ideig szállt szembe. Gyors visszavonulásban van az adriai tenger partján. A széles átkelési területtől északra Karintiában is, egész a Plöcken szorosig megingott az olaszok arcvonala. Ellenséges utóvédek eddig sikertelenül kísérelték meg, hogy a szövetséges hadseregek viharos előnyomulását feltartóztassák. Német és osztrák-magyar csapatok Udine, az olaszok eddigi főhadiszállása előtt állanak. Osztrák-magyar hadosztályok elfoglalták Cormonst és a tengerparton a határhoz közelednek. Minden utat elborítanak az olasz hadsereg rendetlenül menekülő járműszlopai és a menekülő lakosság. A foglyok és a zsákmány száma állandóan növekszik. Heves nagy esőzéssel kapcsolatos zivatarok omlottak alá, tegnap a 12-ik Isonzó-csata hatalmas harci területére. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Budapestről telefonálja tudósítónk: A képviselőház mai ülésének megnyitása után Szász Károly elnök felolvasta a király táviratát, a melyet a felség a képviselőház üdvözlő táviratára küldött s amely így hangzik:

— Belső örömmel fogadtam a magyar országgyűlés képviselőházának szívből fakadt, meleg hódolatát, amellyel engem seregeim diadalmos előnyomulása feletti lelkesedésében üdvözölt. Bizalommal tölti le lelkemet a jövőben sem csökkenő kitartás és áldozatkészség biztosítása, amelyért a nemzet képviselőinek legszívélyesebb köszönetemet küldöm. E történelmi pillanatokban a mindentudó segítségével elért jelentős sikerek közelebb hoznak bennünket ahhoz az időhöz, midőn egyedül a nemzet nagy ságjért és boldogságáért folyó munka fogja az összes erőket a haza szolgálatába állítani. Károly, s. k.

A képviselőház a király táviratát hódoló tisztelettel vette tudomásul.

Budapest. A király az olasz harcérén aratott fényes győzelmek alkalmából Arz Arthur báró gyalogsági tábornoknak, a vezérkar főnökének, a nagy *signum laudis* adományozta. Ebből az alkalomból Wekerle Sándor miniszter úr táviratban üdvözölte a vezérkar főnökét.

Bécs. Mértékadó helyen Görz elfoglalását óriási politikai sikernek tekintik. A szövetségeseknek e diadala az olaszok 2 és fél év véres harcainál által elért egyetlen sikerét tette semmivé. A város elvesztése óriási pánikot kellett Olaszországban. A város elég jó állapotban került kezünkbe.

Berlin. Az olaszharcéréről érkező diadal hírek egész Németországban nagy örömet keltenek. Az érdeklődés még sokkal nagyobb, mint volt a keleti tengeri harcoknál. A közönség az utcán kitépi a rikkanások kezéből a győzelmeiről hírt adó lapokat. Altalában az a nézet alakult ki, hogy az Isonzó melletti események eddig talán a világháború legjelentősebb fázisát alkotják, amellyel jelentőségre csak a gorlicei áttörés vetélkedik. Az olaszokon vett diadal következménye egy előre beláthatatlan. A borzalmas vereségnek az olasz közvéleményre gyakorolt hatásáról még nincsenek biztos híreink, különben is bizonyos, hogy az olasz kormány és hadvezetőség lehetőleg titkolja a külföld és az olasz nép előtt a kudarcot. Több,

mint valószínű, hogy a harcérén beállott fordulatok az olasz kormány bukásában nagy szerepet játszott. Bizonyos, hogy az új olasz kormány is ennek hatása alatt fog megalkulni.

Bécs. A *Matin* azt a hírt kapja Rómából, hogy a Santa Lucia elfoglalása után az olasz csapatok nyugati irányba hátrálnak, az ellenség hatalmas nyomása következtében. Ugy hiszik, hogy az erős ellenséges lökést a hátulsó jól berendezett állásokban elhelyezkedve felfogják. Azonban Udine nagyon is veszélyeztetett helyzetét komolyan számba kell venni.

Berlin. A *Times* olasz fronton levő haditudósítója jelenti a főhadiszállásról: Mackensen megérkezése az olasz frontra, kétségtelen bizonyítéka annak, hogy mily nagyszámu ellenséges csapat vett részt az offenzívában. Oroszország katonai összeomlása az ellenséget abba a helyzetbe hozta, hogy a keleti frontról katonák száz-ezreit, egész hadseregeket vessenek az Isonzó völgybe. A *Morning Post* jelenti, hogy Maekensent Below tábornok támogatja.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Csapataink előrehaladása az olasz sikságon kedvezőnek és feltartóztathatlannak mondható.

## HIREK.

### Kancellár változás Németországban.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlin. Vilmos császár elfogadta Michalli kancellár lemondását és tegnap délután kihallgatáson fogadta Hertling gróf bajor miniszterelnököt, akinek a kancellári állást felajánlotta.

Berlin. Hertling gróf designált birodalmi kancellár a birodalmi gyűlés pártjainak vezéreit ma tanácskozássra magához kérte.

### Oroszországnak azonnal békét kell kötnie.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlin. A Rjecs jelentése szerint a pétervári munkás- és katonatanács nagy többséggel azt a határozatot hozta, hogy Oroszországot a teljes összeomlástól csak a béketárgyalások azonnali megkezdése mentheti meg. Kedden a munkás- és katonatanács katona-osztálya külön ülést tartott, amelyen azt követelték, hogy a kormány kössön békét és ha nem tud Pétervár védelméről gondoskodni, mondjon le. — Skobelev, akit teljes hatáskörrel küldtek el a párisi konferenciára, kijelentette, hogy annak, aki meggyőződött a dolgozó valódi állásáról, nem lehet más véleménye, mint az, hogy Oroszország számára eljött a gyors békétkötés ideje.

Bern. A *Temps* jelenti Pétervárról: Kerenszki, Verhovszki hadügyminiszter és több tábornok részvételével Pskowban fontos tanácskozással tartottak, amelyeken elfogadták Csernuszow generális Pétervár védelmére vonatkozó tervét. A haditerv szerint az orosz főváros erődítéseit a következő három irányból várható támadás ellen fogják védelmezni: Reval felől, Hapsel és Pernau irányából.



## LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett teloronjelentés.

### Köszöni a király Görz elfoglalását. — Kadornát elcsapták.

**Bécs.** A király a szövetséges csapatoknak az Isonzónál folyó dicsőséges offenzívája alkalmából elismerését fejezte ki a külügyminiszternek a szövetséges politika teljesítéséért és elmélyítéséért, mivel ez a politika az Olaszország ellen most folyó harcokban ismét eredményesen érvényesült.

**Budapest.** A sajtóhadiszállásról jelentik: Görz ceste után Boroevics vezérezredes a következő táviratot intézte a királynak: „Ö felségének a császárnak és apostoli királynak. Görzöt elfoglaltuk. Szerencsésnek érzvén magamat, hogy az Isonzó gyöngyét, a hazának örök időkre visszazercztük és azt az Isonzó hadsereg nevében Felsőged lábai elé helyeztem. Hozzá fűzöm, hogy minden emberünk utolsó lehelletéig fog küzdeni azért, hogy a Felsőged bölcs vezérlete alatt megkezdett munkát szerencsésen befejezhessük. Boroevics vezérezredes“.

A király a következő távirati választ küldte Boroevicshez:

„Az Isonzó gyöngyét, melyet Ön nekem meghódított, ragyogó ékkövet alkot győzelmeinek koszorújában. Hálásan köszönöm ezt önnek kedves Boroevics vezérezredes. Isten áldása vezérelje ezután is. Károly, s. k.“.

**Berlin.** A Züricher Morgenzeitung jelenti: Az a tény, hogy az olasz hadi jelentések alatt nem szerepel Kadorna aláírása, arra indít bennünket, hogy regisztráljuk az olasz harctérről érkezett azt a makacs híresztelést, amely szerint az olasz főparancsnokságban változás történt vagy készülődés áll.

**Berlin.** A Wolff-ügynökség jelenti: Az olasz hadvezetés az egész Isonzófront összeomlását

saját népe, a szövetségesek és a semlegesek előtt elkövetni igyekezik. Így Kadorna elzárta a nyilvánosság elől a mindennap megjelenő hadi jelentést, amelynek angol és francia nyelvre való lefordítását megtiltotta. Azonkívül Kadorna november 28-án kiadott szikratáviró jelentése szerint Kerenszki példájára az öröki vereségért a felelősséget második hadseregére igyekezik átrúgni, amelyet rövid idővel a támadás előtt nyilvános miniszteri beszédeken mértéken felül dicsérték.

**Budapest.** A sajtóhadiszállásról jelentik: Csapataink előre haladása az olasz sikáson kedvezően folytatódik.

**Berlin.** A Wolff-ügynökség jelenti: A flandriai front egyes szakaszain, a Clemens des Dames-on tüzérségi harc. Keleten nem történt esemény. Az olasz sikáson jó előhaladást tekintünk.

**Páris.** Az Havas-ügynökség jelenti: A minisztertanács ma este Poincaré elnökelete alatt megvitatta a katonai helyzetet és határozatot hozott a szövetségeseknek az olasz fronton való részvételére nézve.

**Berlin.** A vasárnapról hétfőre virradó éjjel az olasz hadi táborok teljesen elzárak.

**Zürich.** Az olasz határról érkezett jelentések szerint az olasz hadvezetés Felső-Olaszország keleti részét, beleértve Trevizót és Velencét is veszélyeztetett zónának jelenti ki. A Treviso—Udinei vonalon a magánforgalmat megszüntették. Friaulból menekülőket szállító első vonat már esütörtök délelőtt megérkezett Udinebe. A menekülők elmondták, hogy az események a hatóságot meglepték, és a fenyegető veszélyt úgy látszik nem vették észre idejében.

— Zeidler báró altábornagy vonult be Görzbe. A sajtóhadiszállásról jelentik: Zeidler báró altábornagy az 58. hadosztályán élén bevonták Görz városába. Zeidler fő isonzói csatában védte Görzöt. Alacsony szőke kis ember, aki az utolsó évet Görz egyik pincéjében töltötte. Hatalmian erélyes és fanatikus katona, aki a S-ik isonzói csatában, mikor az olaszok két hadtesttel se nagy tömög tüzérséggel támadták a Podgorát, bár a védősereg magyar és osnyák katonái már csak kormos, csupasz köveken járkáltak, a kiirítési parancsra telefonon azt a választ adta, hogy Görz romjai alól élve el nem vonul. Ezután még három isonzói csatában védte Görzöt, a S-ik isonzói csatáért kapta a Mária-Terézia-rendet és a báróságot.

— Katonai kitüntetés. A király Grassel Gyula 33. gyalogezredbeli tartalékos főhadnagynak a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadtükörrel és a kardokkal adományozta. Fuchs Péter 33. gyalogezredbeli tartalékos hadnagy dícsérő legfelsőbb elismerésben részesült.

— Polgárháború készült Franciaországban. Párisból jelentik: Az Havas-ügynökség jelenti: Tegnap Párisban házkutatásokat tartottak, amelyeknek során sok, tiltott fegyverekkel zsúfolt raktárakat találtak és sok embert terhelő iratot foglaltak le. Vizsgálat indult meg oly cselekmény dolgában, melynek az volt a célja, hogy polgárháborút szítson és a polgárokat egymás ellen felfegyverezze.

— Adomány. Baró Neuman Dániel 200 koronát adományozott az Aradi Gyermekjóliruházó Egyesületnek. Az adományért ezúton mond köszönetet az Egyesület elnöksége.

— Értékpapírok árfolyama. Budapesti telefonálja tudósítók: A magánforgalomban ma a következő záróárak voltak: Magyar Hi-

tel 1527, Osztrák Hitel 1102, Ásár Bank 1195, Fabank 1040, Hazai Bank 835, Kereskedelmi Bank 6520, Magyar Bank 1000, Magyar Általános Köszénbánya 2480, Salgótarján Köszénbánya 1330, Beocsi Cementgyár 1310, Viktória malom 2350, Konkordia malom 1040, Borsod-Miskolci malom 1760, Rimamurányi vasmű 1330, Ganz-Daubius 5050, Fegyvergyár 1205, Ruggyantágyár 1330, Klórid vasyi ipar 780, Násici Tárgyár 4000, Osztrák-Magyar Államvasutak 1200, Adria 2220, Atlántika 1940.

— Harden nem tarthat előadást Németországban. Berlinből táviratozzák: Harden Miksát, a Zukunft szerkesztője, a kormány intézkedésére bizonytalan időre eltűntették attól, hogy Németország területén előadásokat tartson. Nemesak politikai, de irodalmi tárgyú előadásokat sem tarthat.

— Alelő választás. A máv. orvosainak Országos Nyugdíj és Segítő Egyesülete tegnap tartott tisztújító közgyűlést. Munk Béla dr. államvasuti főorvost egyhangulag elnökévé választotta.

— A sertés hizlalás. A lakosság tájékoztatása és saját érdekében való alkalmazkodás céljából még is közhírré teszem, hogy a 3658-1917. M. E. számú Normányrendelet rendelkezései szerint hatósági engedély nélkül háztartási vagy gazdasági szükségletére mindenki szükségletéhez aránytva egy darab, illetve legfeljebb két darab sertést hizlalhat hatósági engedély nélkül. Ezen számon felüli hizlalásokra engedélyt úgy gazdasági szükségletre bizlandó, mint közfogyasztás céljára történő hizlalásoknál akár termelőnek, akár nem termelőnek hivatalom adja írásbeli kérelmezésre, illetve amennyiben annak megadása a m. kir. földművelésügyi miniszter hatáskörében tartozik, a kérvények hivatalom útján terjesztendők elő. Variassy Lajos polgármester.

— Bábaképezdét Aradnak. Posgay István dr. közkórházi igazgató-főorvos tegnap azzal a beadvánnyal fordult a városhoz, irjon fel a belügyminiszterhez, hogy a Temesvárott megszüntetett II. rendű bábaképezdét helyezze Aradra. Posgay dr. elmondja beadványában, hogy az aradi Anyavédő Egyesület a társadalom áldozatkészségéből a közeli napokban megnyitja az Anya-otthon, amelyben a szülő anyák addig nyomon követték és részeseülnek orvosi kezelésben, amíg a városi nagyobb arányú szülélmény megnyílik. Posgay dr. kifejti, hogy képzett szülészetre szükség van, hogy a javasemnyők és kuruzslók káros működését megelőzzen akadályozni. Hogy ezt elérjük, bábaképezdére van szükség. Erre most nyílik a legjobb alkalom, mert Temesvárott megszüntették a II. rendű bábaképezdét, amelyet Aradra lehetne helyezni annakül, hogy ebből a városra anyagi teher hárulna. A beadványt a városi tanács már legközelebb tárgyalja és tekintettel az ügy fontosságára és sürgősségére már a novemberi közgyűlés elé viszi.

— Margarín kiosztás. Felhívom az 5. kerülethez tartozó kereskedőket, hogy a margarín utólvány kiváltása céljából kedden délelőtt a közéletmezősi hivatalban jelentkezzenek. Az életmező igazolvány 7. számú szelvényé váltható be adagonként 10 deka margarínra, melynek kiesinybeni eladási ára 25 fillér. A közéletmezősi hivatal vezetője.

— Jótékony célu uzsonna-délután. Az Anyavédő Egyesület november 4-iki vasárnapi délutánja elő, amelyet az Anyavédő Egyesület, Otthonjárak bemutatása alkalmából rendez, nagy érdeklődéssel tekint Arad város közönsége. A Fehér Kereszt nagy felkértje előreláthatólag szüknek fog bizonyulni a közönség befoagdására, amely nemcsak egy kellemesen eltöltendő délután reményében keresi fel az uzsonna terület, hanem azért is, hogy belépő jeze megváltásával a jótékony célra is áldozzon. A háziasszonyi tisztet vállalt urink — akik közül mulkori jelentésünkben tévedésből kimaradt Tenner Józsefné, Vásárhelyi Jánosné, Priezl Istvánné és Zinner Békiné neve — versenyeznek egymással, hogy minél izletesebb falatokkal kedveskedjenek vendégeiknek. Az uzsonna kezdete pontban 4 órakor lesz.

— A kálmospályázat határidejének hosszabbítása. A kereskedelmi és iparkamara közli, hogy a honvédelmi miniszter a különös lezerelési pályázat határidejét november 15-éig hosszabbította meg.

— Keresk. szakoktatás. 4 havi magán-tanfolyam novemberben kezdődik. Könyvelés, gép-, gyers- és helyesírás, levelezés és számtan. László Vilmos-u. 2. 7347

— Gyers és gépirási tanfolyam. Minden hó elsején kezdődőleg gépirás tanítás az összes rendszerű irégepeken gyorsírás és irodalmi munkák tanítás szaktanár vezetés mellett. Baratkózi minden nap lehet: Bodnár József irógép vállalatnál, Arad, Weitzer János-utca 11. Telefon 11-41.

— Újnyomások. Desák könyvkereskedésében Forray-u.

### KÖZVETLEN ÉS KÖZLEKEDÉS. Villamosági központ.

Ezzel a címmel röviddel ezelőtt megemlékeztünk a villamos áramot termelő társaságokkal kapcsolatos, küszöbön álló jelentős változásokról, melyeknek különös fontosságot éppen az a körülmény köcsönöz, hogy legtöbb ilyen természetű vállalat városokkal és községekkel áll szerződéses viszonyban.

Tekintettel arra, a közgazdaságilag igen érdekes folyamatra, amely az aradi piacon most történik, midőn az Aradi Villamosági Társaság részvényeinek egy része a közönség kezébe megy át, úgy véljük, hogy a fentebb hivatkozott hírünkben érintett esemény további részletei is érdeklik az olvasó közönséget.

Illetékes helyen való utánajárásunk eredményeképpen megtudtuk, hogy tulajdonképpen nem egy külön központ létesült, hanem tekintettel a villamos áramot termelő vállalatok és a velük szerződésben álló városok között a bá-

boru okozta rendkívüli viszonyok miatt sűrűn felmerülő más kérdésekre, a Hadifém beváltó bizottság kebelében egy választott bíróság létesítését tervezik, amely ezekben a vitás kérdésekben miniszteri rendelet alapján jogérvényesen volna hivatva dönteni. E választott bíróságok ítélkezésétől az érdekelt körök sokat várnak és főként azt remélik, hogy a felmerült eltérések méltányos megoldása által a surlódásokat meg fogják szüntetni.

E kérdés egyébként tudvalevőleg városunkban is aktuális és a vállalat jövedelmezőségét minden esetre érzékenyen érinti, de a megfelelő megoldásban közönségünk szemmeláthatólag bizik, mert az Aradi Villamossági R. T. piacra bocsájtott részvényei iránt a közönség eddig értékpapirokkal nem igen törődő rétegében is élénk érdeklődés mutatkozik. Alig pár napja ugyanis csak, hogy a transzaktót lebonyolító Aradi Első Takarékpénztár a részvényeket kiadja és máris igen sok az érdeklődő ügyfél, úgy, hogy a részvényeket körülbelül 240 koronán ketresik, de ez árfolyamot az illetők nem tartják túlzottnak, mert a tavalyi 12 koronás osztalék ezen árfolyam mellett is 5%-os kamatoztatásnak felel meg.

**Mindenütt megdrágul a villamos áram.** A vidéki városok egymásután emelik föl az elektromos áram árát. Most zilahi tudósítónk jelenti, hogy Zilah város törvényhatósága hozzájárult az áram hektowattórájának 10 fillérről 15 fillérré való felemeléséhez, azonkívül megengedte a villamostelep fenntartó részvénytársaságnak, hogy az átalányfogyasztás díját is fölemelje 50%-kal.

**MOZGOKEPSZINHAZ.**

\* **Mozldrámá — vadállatokkal.** Az Apolló szenzációja.) Ritka látványosság számiba merő filmet mutatott be ma este az Apolló-színház. Az érdeklődést felkeltő szereplők — vadállatok voltak. Tildi Beke, a világhírű állatszeliidítő idomított vadjait használta fel az ügyes filmező egy kalandos történet megrendezéséhez. Az állatszeliidítésnek csodálkozásra készítő példáit látjuk maunk előtt. A jegesmedvék s más vadállatok a lekülsmeretes színész ügyességével

játszák el a maguk szerepét s annyira természetesen mozognak a felvevő gép előtt, hogy a történet természetességének illúziójából egy percig sem rinzalják ki a nézőt. Maga a dráma is rendkívül érdekfeszítő. A rendezés is mesteri. A közönségnek, a mely zsufolásig megtölte a színházat, kellemes, nem mindennapi esetében volt része. A látványos drámai film több más előranggu képpel együtt kedden megy utóhátra.

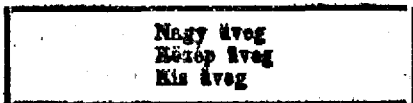
**NEMZETI SZÍNHÁZ**

Aradon, 1917. évi október 30-án, kedden  
B. Bérlet. B. Bérlet  
**Gzevillai borbély.**  
Opera 3 felvonásban.  
Kezdete este fél 8 órakor.  
A színházvezető felel:  
**STAUBER JÓZSEF.**

**NYILTÉR.**

**CSAK RÁDIUM**

**SÓSBORSZESZT**  
használjunk test és egészség-  
ápolásra.



Gyártja:

**A Dunánúli Gazdas. Szeszgyárosok  
Szeszfinomító Részvénytársasága**  
Nagykanizsán. 4981

**Oszták-magyar bank.**

**Felhívás a részvények letételére.**

A szavazatra jogosított részvényesek \*) kik a jövő évi közgyűlésnek tagjaként megjelenni kívánnak, felhivatnak, hogy legkésőbb 1917. évi november hó 20-án, pénteken, az Oszták-magyar banknak hűsz, saját nevére szóló és 1917. évi július hava előtt keltezett részvényét, szelvényével együtt, a budapesti főm. eadnál, vagy a bécsi főintézet letéti osztályánál, vagy valamely fiókiintézetnél letegyék vagy leköltessék.  
Azok a részvényesek, kiknek részvényei a banknál e célból már előbb letétbe helyezettek, ezáltal, külön bejelentés nélkül, a közgyűlés tagjai lettek.  
Az ülésnek napirendje, helye és órája a Budapestben és Bécsben megjelenő hivatalos lapokban közzéteendő külön hirdetésny útján kellő időben fog a közgyűlés tagjaival közöltetni.

Bécs, 1917. évi október hó 20-án

**OSZTRÁK-MAGYAR BANK.**

7422  
Guttman  
Ittanácsos.  
Popovics  
Korányzó.  
Schmid  
Vezérlikar.

\*) Az Oszták-magyar bank alapszabályai 14-dik cikkének 1-és bekezdése: Az Oszták-magyar bank közgyűlésében csak oszták és magyar állami állatorok vehetnek részt.  
Az alapszabályok 20-dik cikkének: A közgyűlésből ki van zárva:  
a) aki polgári jogai teljes érvényességében nincs, különösen az is, a kinek vagyona felett a caddeljárás megindított, ennek bevezetése;  
b) a ki felelős névelő jogú polgár, politika, vagy becsületheli jogában korlátozva van — ezen korlátozás tartama alatt.  
Az alapszabályok 19-dik cikkének: A közgyűlés minden tagja csak személyesen jelenhet meg és magát megválasztással által nem képviselheti és a tanácskozási hatáskörében és határozathozatalánál, hátrá többféle minőségben ugyan is részt a tárgyalásokban, csak egy minőségben.  
Az alapszabályok 19-dik cikkének: Ha a részvények jogi személyre, nőre, vagy több részvevőre szólnak, annak van joga a közgyűlésben megjelenni és a szavazati jogot gyakorolni, s a részvevő társaságoktól, feltéve, hogy azok vagy oszták vagy magyar állatorok, felhatalmazást mutatnak. A meghatalmazásnak azonban a részvényesek kivételével egyéb személyes tulajdonságának lenge (14. és 15. cikk) közegeknek kell lennie arra, hogy a közgyűlésben részt vehessenek.  
(Utánnyomás nem díjazható.)

**Viszketegséget,**  
sömör, ruh leggyorsabban  
szünteti a Dr. Fleisch-féle  
eredeti  
**„BARNÁ ZSIR”**  
Nincs szaga, nem piszkos. Min-  
d az eredeti peccetés Dr. Fleisch-  
fele kérjünk, Próba tégely 1.00 az.  
egy tégely 8.— k. Csak a tégely  
9.— k. Kapható Aradon, Hajós Ar-  
pád gyógyszeráránál, Andrássy-  
ter 12. 7151

Tisztelettel értesitem Aradváros és  
Aradmegye n. 6. közönségét  
hogy a **Deák Ferenc-utca 29.**  
szám alatt a volt **Osizmadia-féle**

**vendéglőt**  
(a Balaton-kávéház mellett)  
**megnyitottam.** Kitűnő  
konyha. Abonensek elfogad-  
tatnak. Tisztán kezelt italok.  
Nagyraesült pártfogásért esedezik  
**Lőfkovits Rózsika.**

4908—1917. t. k. sz.  
**HIRDETMEY.**  
Tornya községnek telekkönyvi  
betétei az 1886:XXIX., az 1889:  
XXXVIII. és az 1891:XVI. t.-cikk  
értelmében elkészítettén és a  
nyilvánosságnak átadatván, ez  
azzal a felszólítással tétetik  
közzé:  
1. hogy mindazok, kik az  
1886. XXIX. t.-cikk 15. és 17.  
§-ai alapján — ideértve e §-ok-  
nak az 1889. XXXVIII. t.-cikk 5.  
és 6. §-aiban és az 1891:XVI. t.-  
cikk 15. §. a) pontjában foglalt  
kiegészítéseit is — valamint az  
1889:XXXVIII. t.-cikk 7. §-a és  
az 1891:XVI. t.-cikk 15. §. b)  
pontja alapján eszközölt bejegy-  
zések érvénytelenségét kimutat-  
hatják, e végből törlési keresetü-  
ket, azok pedig, akik valamely te-  
hertétel átvitelének az 1886:  
XXIX. t.-cikk 22. §-a, illetve az  
1889 : XXXVIII. t.-cikk 15. §-a  
alapján való mellőzését megtá-  
madni kívánják, e végből kereset-  
tüket hat hónap alatt, vagyis az  
1918. évi május hó 24. napjáig be-  
zárólag a telekkönyvi hatósághoz  
nyújtsák be, mert az ezen meg-  
nem hosszabbítható záros határ-

idő eltelte után indított törlési ke-  
reset annak a harmadik személy-  
nek, a ki időközben nyilván-  
könyvi jogot szerzett, hátrányára  
nem szolgálhat;  
2. hogy mindazok, akik az  
1886 : XXIX. t.-cikk 16. és 18.  
§-ainak eseteiben — ideértve az  
utóbbi §-nak az 1889:XXXVIII.  
t.-c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegé-  
szítéseit is — a tényleges birto-  
kos tulajdonjogának bejegyzése  
ellenében ellentmondással élni  
kivánnak, írásbeli ellentmondásu-  
kat hat hónap alatt, vagyis 1918.  
évi május hó 24. napjáig bezáró-  
lag a telekkönyvi hatósághoz  
benyújtsák, mert ezen meg nem  
hosszabbítható záros határidő le-  
telte után ellentmondásuk többé  
figyelembe vétetni nem fog;  
3. hogy mindazok akik az 1.  
és 2. pontban körülírt eseteken  
kívül a betétek tartalma által  
előbb nyert nyilvánkönyvi jo-  
gaikat bármily irányban sértve  
vélik, — ide értve azokat is, a  
kik a tulajdonjog arányának az  
1889:XXXVIII. t.-cikk 16. §-a  
alapján történt bejegyzését sé-  
relmesnek találják, e tekintetben  
felszólalásukat tartalmazó kér-  
vényeket a telekkönyvi hatóság-

hoz hat hónap alatt, vagyis  
1918. évi május hó 24. napjáig be-  
zárólag nyújtsák be, mert ezen  
meg nem hosszabbítható záros  
határidő eltelte után a betétek  
tartalmát csak a törvény rendes  
utján és csak az időközben nyil-  
vánkönyvi jogokat szerzett har-  
madik személyek jogának sé-  
relme nélkül támadhatják meg.  
Együttal figyelmeztetnek azok  
a felek, akik a betétek szerkeszté-  
sére kiküldött bizottságnak  
eredeti okiratokat adtak át, hogy  
a mennyiben azokhoz egyszer-  
s mind egyszerű másolatokat is  
csatoltak, vagy ilyeneket pótló-  
lag benyújtanak, az eredetieket a  
telekkönyvi hatóságnál átvehetik.  
A battonyai kir. járásbíróóság  
mint telekkönyvi hatóság 1917.  
október hó 26.  
Heintz Geza, s. k.  
kir. járásbíró.

7426  
**Kifutófiu**  
jó fizetéssel  
**felvétetik.**  
Bővebbet a kiadóhivatalban.

### Kézzel szedett uradalmi fajalma kapható.

Erdeklődni lehet: 6036  
Körösvölgyi Pálinkakaraktár  
Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

### Matteine-féle patkány- és egérintés

uj eljárás szerint.  
Patkány- és egérintéshez ajánlok patkány- és egérintősz-bacilusát. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacillus árai:  
1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 12 K.  
1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 20 K.  
„Matteine“  
vegyészeti laboratórium  
Arad, Boros Beni-tér 1. szám.  
Telefon 10—45. 501

### HIRDETMEY.

Az O. K. H. 95000—1917. számú rendelete folytán közhírré teszem hogy a m. kir. miniszteriumnak 3687—1917. M. E. számú rendelete értelmében a tehéntejből, a jultejből készült mindennemű terméket (tejszín, tejföl, vaj, tehen- és juhsajt, — ugy kész, mint félig kész állapotban — tehen- és juh-túró, tehen- és juhgomoly, kassin, mindennemű besűritett tej és tejpör stb., valamint minden tejterméknek bármilyen keveréke folyó évi október hó 10-től kezdve vasuton, hajón, vagy gépkocsin a város vagy község határára kívül eső helyre csak a 2570—1917. M. E. sz. rendeletben megállapított mintájú szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

Szállítási igazolvány nélkül tehát a fenti határidőtől kezdve csak a teljes és lefőlözött tej, a savó és az író szállítható.  
A szállítási igazolványok a városi gazdasági hivatalban kérelmezendők.

Arad, 1917. október hó 11.  
Lőcs Rezső,  
h. polgármester.

### Ház és föld Amortisatiós kölcsönt

adás-vételét közvetitek. Kérek eladási megbízásokat, ajánlok megvételre magán- és bérházakat.

földre, házra, olcsó feltételekkel 10—50 évi törlesztésre ajánlok: Nagyszebeni Földhivatalintézet képviselője.

**Szűcs F. Vilmos,**  
Arad, Karolina-utca 10. szám.

### FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, szívesen értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. 11-ik em. egy a mostani kor igényeinek megfelelő fogászati műhelyt nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezeltem betegeimet, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (agyasztás után.) Aranyhídak, aranykoronák, mindennemű kaucuk fogazatok, szájpárhuzó nélkül és léghőszívással. Arany, ezüst, amalgám, porcelán és cement tömések (plombák), mindenféle díszesség mellett készítek. Bőcses parfümököt kérve természetesen háziar Jeanetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 9—12-ig, d. a. 2—7-ig. Viszlek 24 órán belül kielégítetnek. 401

### Fényes tőkebetekelés. Boros Beni-tér 3. számú

### HÁZ

700 wagon gabonát befogadó, 4 em. adómentes magtárral, 6 szobás uritakással, 3 üzlethelyiséggel és fürdő-utórára nyitott szobákkal

### eladó.

Bővebbet Boczkó-u. 2. sz., em., d. e. 10-12 között.

### Használt ólom megvételre kerestek.

### Különleges Varrógép munkák Vállalata

Arad, Weitzer János-u. 11. sz.

Azsurezás :: Tamborirozás :: Applikálás

Értesítem a tisztelt vevőmet, hogy a mai nappal bevezettem az Angol öltés készítését. — Továbbá kosztümök és ruhák kézzel való himzését is elvállalom. — Tisztelettel

**D. LÖW RÓZA.**  
Himzés. :: Zsinórozás. :: Harisnyastoppolás.

### Használt csomagoló papír megvételre kerestek. Bővebbet a kiadóhivatalban. ::

26076—1917. k. HIRDETMEY.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 19853—1917. sz. alatt kelt s az ajtóveretek kiserelésének vezetésére felállított „Kilincshivatala”-ról szóló rendeletét a következőkben teszem közhírré:

Az 1917. évi február hó 23-ról 3793—eln. 20. k. 1917. szám alatt kiadott rendeletet hadicélokra igénybevett ajtóveretek kiserelésének vezetésére és ezzel kapcsolatos egyéb ügyek ellátására külön hivatal állittatik fel.

A hivatal, címe: A m. kir. honvédelmi miniszterium kilincshivatala, röviden: Kilincshivatal.

A hivatal az 1915. évi 4611—eln. 20. b. 1915. számú honvédelmi miniszteri rendelettel felállított Központi fémrekbiztos bizottság elenőrzése alatt működik, amely ez ügykörére nézve a belügyminiszter képviselőjével és a hivatal elnökével egészített ki.

A hivatal ügykörébe tartozik: 1. Pótkeretek gyártásával összefüggő műszaki kérdések, az anyag beszerzésére, gép és munkaerő beszerzésére vonatkozó ügyek tárgyalása. 2. Szállítási szerződések megkötése. 3. A pótkeretek átvétele, raktározása és elosztása. 4. A veretek le- és felszerelésének ellenőrzésével összefüggő ügyek és az ehhez szükséges adatgyűjtés. 5. A szerelt vereteknek a Magyar szent korona országainak fémközpontja r. t.-nak való átadása. 6. A pótkeretekért és a szerelésért járó kereseti összegek utalványozása és a hirdokosok által leszerelt veretek térítésének utalványozása.

A hivatal elnöke a jelen rendelet 4. pontjában említett hatáskörében a városi és községi hatóságokhoz közvetlenül intézhet rendeleteket.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya terjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Arad, 1917. október hó 19.  
Green, főkapitány.

### Ujságmaculatura ismét kapható kis és nagy mennyiségben.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

A Magyar királyi belügyminiszterium és a magyar kir. kereskedelmi miniszterium által engedélyezett, valódi **HERSKOVITS-féle citromizból készült**

### CITROMIZ PÓTLÓ,

mely teljesen pótolja a most amugy is behozatal hiányában drága citromot. Kellemes íze és jóságánál fogva felülmulja az eddig forgalomba hozott összes citrompótlókat. Egy kellemes ízű limonádéhoz egy kavás kanál, egy teához pedig 30 csepp elegendő. **Herskovits-féle citrom-pótló** kapható az összes elsőrangú fűszer- és csemegekereskedésekben. Egy kis üveg ára 1.70 korona, 1 nagy üveg ára 2.40 korona. Viszont-élárusítóknak nagy árengedmény. Képviselet:

**Both József, Heim Domokos-utca 3.**  
Főraktár: Arad, Deák Ferenc-u., Földes gyógyszeritárral szemben. Ügyeljenk a Herskovits névre.

Mindig jobb szilvretre számíthat a szőlőt keltő szakértelemmel kezelő gazda!

A szőlő- és borgazdaság körébe tartozó összes munkára alaposan megismert a

### „Borászati Lapok“

Birtokosaink nagyrésze továbbá ma teljesen tájékozatlan a szükséges gépek, eszközök, anyagok, de különösen szőlővesszők és oltványok beszerzési forrásait illetőleg. Mindezek adás-vételének gyors lebonyolítására legalkalmasabb a „Borászati Lapok”-ban való hirdetés. Mutatványszámot, valamint hirdetési tarifát megkeresésre azonnal küld a kiadóhivatal

**Budapest, IX., Üllői-ut 25., Köztelek.**



# Apró hirdetések.

## Levelezés.

**"Baldogsg"**  
jelgére levél van a kiadóban. Kérem átvenni. 7327

**Barna katoná**  
jelgére levél van. 7835

**Fiatal**  
uri leány, arórákozás céljából megismerkedni óhajt egy fiatalemberrel. Leveleit a lap kiadóhivatalába ker. "Szórákozás" felcíre. 7345

## Alkalmazást keres.

**Gyümölcs és konyhakertész.**  
Magános, középkorú egyén, aki a földművelés munkálataiban teljes jártassággal bír és lovaskal bánul tud, birtokra, nagy nagybirt. gazdasághoz ajánlkozik. Megkeresést "Megbízható" jelgére a kiadóba küldendő. 7341

**Norddeutsche**  
mit Jahreszeitenlesen sucht Stelle zu Kanada. Gent sehr gerne aus Land. Briefe erbeten unter "Norddeutsche" an die Administration. 7339

**Béresgazda**  
állást keres. Cim a kiadóban. 7342

**Jó bizonyítványokat**  
rendelkező fűszer- és rövidáru kereskedő segéd, november 1-re állást keres. Cim a kiadóban. 7289

## Alkalmazást nyer.

**Gyakorlott**  
irodistaút keres gépirás. Könyvelésben tartást azonnali belépésre. Weiszberger Lipót, Honczó. 7812

**Egy tisztesség**  
szükségű és szobaleány, felvétetik. — Kötzanderék, Boros Béni-tér 13. 7337

**Villamos szerelő.**  
erős- és gyengeáramu szerelésben jártas. azonnali belépésre keresek. Elek Andor villamos szerelő és csillár üzletben. Hódmezővásárhely. 7828

**Gyakorlott gyorlatró.**  
állandó alkalmazást nyer az Aradi Közlöny szerkesztőségében. Jelentkezni lehet délután 5-7 óra között.

**Deutsches Fräulein**  
mit langjährigem Zeugnis zu einem 4 jährigen Mädchen wird gesucht. Adresse in der Administration. 7279

**Csalátszóló magános nő**  
keresek azonnali belépésre 1000-2000 korona caultóval, fűszer, esemégy- és ezzel kapcsolatosan budaqa és italméres vezetésére. Magyar, román, esetleg, angol nyelv tudása mekkvántatik. Javadalmas fizetés, forgalmi jutalékkal megállapodás szerint, mely minden hó végén lesz elszámolva. Hasonló üzletben már volt nő, előnyös részesei. Név: H. Ungvár, Buda. 7234

**Fiatal és kőműves keresők**  
keresünk 3000 korona övedékkel a Fogvászási szövetkezetbe. Cim: Budapest, Zimánköz posta Zimánudutal. 7251

**Kisipar**  
keresek Gyulafehé várra, egy önálló, idősebb nőhöz, kinek fűszerüzlete van. Ajánlatok jelentkezhetnek Kaufmann Lajosnál. Zinyi u. 4. 7290

**Szobaleány és szolgálat**  
tisztát, rendeset keresek. Dr. Zimmermann, Ferdinand utca 7. 7300

## Vétel és eladás.

**Kerekpár**  
jó gumikkal, eladó. Illés-u. 56. 7336

**Rézkapár**  
jokarban levő és egyéb fészerele, megvételre keresetlik. Kőjegyzőség, Marospetres. 7338

**Méregot** 7339  
keresek megvételre, mely 600 kg.-ig mér. Cim Stephan, Tököl L-u. 1. Telefon 1129.

**Kéveset**  
használt többrendbeli férfiöltönyök és téli kabátok, eladók. Weitzer János-utca 17., szabóüzletben. 7340

**30 drb.**  
faj házinyul, eladó. Tichy Arpád, Mária-radnán. 7343

**Haromlívás**  
ellen szer "Tikin" kapható egyedül Vajdits gyógyszerárán. Ferenc-tér. Kis üveg 1.90 kor., nagy üveg 3.50 kor. 7247

**Központi aranyberakó.**  
A legfinomabb arany 14.50 K., 18-as arany aránya 10.50 K., 16-os arany aránya 9.50 K., 14-os arany aránya 8.50 K. Szinanyagot a legmagasabb ártért veszik. Brandes órák- és órákeres, József főherceg-ut 12. sz. (Lutheránus-templom mellett.) 7318

**Hagyományok**  
makói órák, valamint pártizsájtárak és egyéb magvakat, egyaránt edes háttérrel **TOVÁBBADÓKÉPES**, melyek eszüképeseként, hajléktalansági feloldásért váltakozó, legelőse napi áron szállítunk. **Legnagyobb maximális, kassza piaci áron adunk el. Aradigazai Révész-társaság. Hívó.** 6221

**Ajánlat**  
elsőrendű, uradalmi, kézzel szedett, válogatott almák, wasskontélekben és métermázsúkkal. Szíves megrendelést kér. Lut w k József. Interurban 615. 7286

## Ingatlan.

**Kisebb bérház.**  
szép telkekkel és kerttel, eladó Cim: gróf Károlyi u. 11. 7344

**Független 35. számú ház,**  
szabadkézből eladó kevebbet Thököl-tér 4. sz., a vendéglőnél. 7190

**Eladó ház.**  
Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház, 10 évig adómentes. szabad kézből eladó. Bővebbet ugyanott. 6140

## Üzletek.

**Eladó**  
40 éve fenálló vegyeskereskedés, korábban jóga koszmával, házal együtt, előnyös feltételek mellett, 3000 koronával átvehető. Cim a kiadóban. 7273

## Ellátás.

**Intelligens**  
fiatal ember, teljes ellátást keres intelligens családnál. Cim a kiadóban. 7347

## Külföldiek.

**3-100 hold**  
földvásárlásra előzetes és egy kavics szövet keres. Möröz József, Gyen. posta restau. 7270

## Apróhirdetések

az "Aradi Közlöny" részére felvételnek a Messenger-boy módjára, Deák Ferenc-u., Barna Béla hirdetői és hírlapiródnájában Zinyi-u. és a Kossuth-utcai papruzetben.

## Gyógyászat.

**A drága vanília**  
teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillon. egy zacskó Ara 14 fillér. Cukrászoknak, vendéglátóknak nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

**Mű és virákteljeség**  
elleni fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis tegely 2 korona, nagy tegely 8 korona 50 fillér. 6171

## Meghívó.

### Az Eleki első takarékpénztár r.-t.

f. évi november hó 11-én d. e. 11 órakor saját helyiségében

# rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a t. részvényeseket tisztelettel meghívja.

## Tárgysorozat:

1. Határozathozatal az Aradi polgári takarékpénztárral való egyesülés tárgyában.
2. Meghatalmazás az igazgatóság részére, hogy az egyesülés körül szükséges intézkedéseket és a cégbírátság részéről megnyilatkozó esetleges pótlásokat és intézkedéseket saját hatáskörében megtehesse.
3. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére négy részvényes kiküldése.
4. 5 tagú bizalmi bizottság megválasztása.

Amennyiben jelen közgyűlés nem volna határozatképes, úgy ugyancsak fenti tárgysorozattal **f. é. november hó 25 én** egy újabb közgyűlés tartatik, mely közgyűlés, tekintet nélkül a megjelent részvényesekre határozni fog. 7348

## Meghívó.

### Az Eleki és vidéke takarékpénztár és segély-egyesület mint szövetkezet

folyó évi november hó 11-én d. u. 2 órakor a központi iskolában

# rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a t. tagjait tisztelettel meghívja

ifj. Mahler György, elnök

## Tárgysorozat:

1. 3 jegyzőkönyvi hitelesítő választása.
2. Határozathozatal az Aradi polgári takarékpénztárral való egyesítés tárgyában.
3. 10 tagú felszámoló, illetve végelszámoló bizottság megválasztása.
4. A szövetkezet tartalékalapjának hováfordítása iránti határozathozatal.
5. Meghatalmazás az igazgatóság részére, hogy az egyesülés körül szükséges intézkedéseket és a cégbírátság részéről megnyilatkozó esetleges pótlásokat és intézkedéseket saját hatáskörében megtehesse.

Amennyiben jelen közgyűlés nem volna határozatképes, úgy ugyancsak fenti tárgysorozattal **f. é. november hó 25 én** egy újabb közgyűlés tartatik, mely közgyűlés tekintet nélkül a megjelent tagokra, határozni fog. 7348